

ChristenUnie

+ Geef geloof een stem

Van Ik naar Wij

Verkiezingsprogramma

Inleiding

ChristenUnie, partij in de samenleving

Op 14, 15 en 16 maart 2022 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. Een nieuwe gemeenteraad treedt aan in een bijzondere tijd. Er gebeurt veel en belangrijke beslissingen zijn nodig op het gebied van energie, grondgebruik, wonen en biodiversiteit. Beslissingen die gevolgen hebben voor de inwoners van Zwartewaterland. Want het is nog altijd zo dat verkiezingen gaan over mensen. Over jou en over mij. Over onze ouders, onze kinderen, onze burens, de leerkracht op de school, onze werkgever en onze werknemers. Ze gaan over ons en de manier van samenleven in Zwartewaterland.

De ChristenUnie Zwartewaterland wil daar verantwoordelijkheid voor nemen en brengt de komende periode zeven speerpunten aan de orde. Een uitwerking van deze speerpunten volgt verder in dit programma en in deze inleiding worden ze alvast genoemd:

ZORGDRAGEN VOOR ELKAAR – Het draait om oog hebben voor de ander die zorg nodig heeft. In het omkijken naar elkaar zijn we voor elkaar verantwoordelijk. In het zoeken naar oplossingen staat de mens zelf centraal en niet het systeem van hulpaanvragen. Het vraagt om een duidelijke aanpak om erger te voorkomen.

KLIMAAT & DUURZAAMHEID – De klimaatverandering wordt steeds meer voelbaar. Onze gemeente ligt in een kwetsbaar rivierengebied. Dit vraagt om aanpassingen in ons energieverbruik en manier van leven. We hebben de aarde in bruikleen gekregen. Dat vraagt nu al om verantwoordelijkheid nemen voor onze toekomst.

WONEN & LEEFOMGEVING – Wonen is een levensbehoefte. Dat vraagt om voldoende betaalbare huur- en koopwoningen voor jong en oud en levensloopbestendig wonen voor onze ouderen. Het gaat ook om keuzes in de openbare ruimte om de kwaliteit van de eigen leefomgeving te behouden.

RECREATIE en SPORT - Corona heeft ons laten merken hoe belangrijk het is om te kunnen recreëren in onze eigen omgeving. Daarvoor zijn veilige wandel- en fietspaden nodig. Bewegen is belangrijk en willen we blijvend stimuleren. Positieve gezondheid vraagt om een uitdagende aanpak. We willen ook onze kwetsbare jongeren verleiden om hieraan actief deel te nemen.

VEILIGHEID: Elke inwoner mag zich veilig voelen. De wijkagent is hierin onmisbaar. Politie, brandweer en onze ambulance-posten kunnen rekenen op onze waardering en steun. Burgernet, buurt-apps en een gemakkelijke aangifte versterken onze veiligheid. Er is ook blijvende aandacht voor verkeersveiligheid en overlast.

RIJKE CULTUUR: Onze gemeente is rijk aan lokale geschiedenis en cultuur. Wij blijven onze geschiedenis en cultuur koesteren en willen deze verder versterken. De bibliotheken en onze culturele verenigingen en instellingen vormen het hart van onze lokale samenleving.

BETROUWBARE BEGROTING en ONDERNEMERSCHAP – Geld is geen doel in zichzelf, maar wel een belangrijke randvoorwaarde om onze gemeente leefbaar en vitaal te houden. De ChristenUnie houdt altijd oog houden voor de lange termijn, zowel op financieel gebied alsook op het gebied van werkgelegenheid met een warm hart voor onze middenstand.

Een samenleving met toekomst

Nog steeds voelen we de gevolgen van de coronacrisis. Veel inwoners van onze gemeente ervaren nog dagelijks de fysieke impact van COVID-19. Het sociale leven is onder druk komen staan. We zijn als lokale samenleving op de proef gesteld. Het sociale kapitaal, de inwoners die Zwartewaterland mogelijk maken, heeft achterstand opgelopen. Economisch zijn er in sommige sectoren klappen gevallen en de maatregelen hebben bij jong en oud sporen achtergelaten.

Gelukkig hebben we ook gezien dat als het erop aankomt we in Zwartewaterland oog voor elkaar hebben. Dat we in staat zijn om elkaar op creatieve manieren te vinden en elkaar te helpen. Wij zijn ervan overtuigd dat het meer dan ooit belangrijk is om te geloven in en te werken aan een gemeente waar het niet meer gaat om 'ik' maar steeds meer om 'wij'.

Daarom gaan wij met dit programma van hoop de komende verkiezingen in. Ondanks de grote uitdagingen presenteren ons verkiezingsprogramma vol plannen voor Zwartewaterland die laten zien dat de ChristenUnie wil bouwen aan een samenleving waarin aandacht is voor wat echt telt: Wij investeren in zorg voor elkaar, in een overheid die bondgenoot is van de inwoners van Zwartewaterland, in een duurzame economie en in keuzes die goed zijn voor Gods schepping. In navolging van Jezus, want in Hem wordt de liefde van God in mensen zichtbaar. Er is hoop voor een gebroken, kwetsbare wereld.

Zet je in voor de bloei van de stad waarin je woont, want de bloei van de stad is ook jullie bloei (Jeremia 29:7).

Bij het zoeken naar antwoorden op de uitdagingen van deze tijd laten wij ons als christelijke partij inspireren door de Bijbel. In de Bijbel gaat het over mensen, over samenleven en ook over de overheid. De Bijbel heeft een bevrijdende boodschap die hoop geeft. Wij geloven daarom dat christelijke uitgangspunten in de politiek relevant zijn voor Zwartewaterland.

De politici van de ChristenUnie maken deel uit van een beweging van maatschappelijk betrokken christenen die op tal van plekken in de samenleving hun geloof een stem geven. Die bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken voor een betere samenleving. Wij beseffen heel goed dat de overheid niet alle vraagstukken gaat oplossen. De samenleving is niet maakbaar. Maar de overheid is er volgens de ChristenUnie wel om het zwakke te beschermen en het sterke te reguleren. En de overheid beschermt de ruimte waarbinnen mensen vrede kunnen stichten.

De ChristenUnie heeft dus een sterk en uniek antwoord op vragen over 'links of rechts' en over de rol van de overheid. Tussen een daadkrachtige overheid en draagvlak in de samenleving zoekt de ChristenUnie naar gemeenschappen om die te stimuleren in beweging te komen.

De ChristenUnie is een landelijke, christelijke netwerkpartij. Dat biedt stabiliteit. Onze lokale standpunten zijn niet zomaar opgeschreven maar gebaseerd op onze christelijke uitgangspunten. Tegelijk biedt het feit dat de ChristenUnie actief is op alle niveaus van het openbaar bestuur uitstekende mogelijkheden om af te stemmen en om lokale zaken provinciaal of landelijk aan de orde te stellen (en andersom).

Van christenen voor alle mensen

De ChristenUnie is een partij *van christenen voor alle mensen*. Wij willen iets uitstralen en doorgeven van de liefde die God heeft voor deze wereld, voor Nederland, voor Zwartewaterland. Doe met ons mee!

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Een samenleving met toekomst	3
<i>Van christenen voor alle mensen</i>	3
Inhoudsopgave	4
Hoofdstuk 1 Samen zorgen voor elkaar	6
1.1 Volksgezondheid	6
1.2 Zorg voor inwoners in kwetsbare situaties	7
1.3 Armoede en preventie	7
1.4 Mantelzorgers en andere vrijwilligers	9
1.5 Iedereen telt mee en doet mee	9
1.6 Ondersteuning van kinderen en jongeren	10
1.7 Onderwijs	12
1.8 Ouderen	13
1.9 Langer zelfstandig	14
1.10 Opvangvoorzieningen	14
1.11 Zorg voor vluchtelingen	15
Hoofdstuk 2 Samen Veilig	16
2.1 Een veilige samenleving	16
2.2 Drugs en drank	17
2.3 Goede positie voor de (internationale) werknemer Arbeidsmigranten	17
2.4 Ondernijming: verwevenheid tussen boven- en onderwereld	18
2.5 Veiligheid, kindermishandeling en huiselijk geweld	19
Hoofdstuk 3 Samen duurzaam wonen in het de IJsseldelta	20
3.1 Wonen: het Groene hart van de IJsseldelta	20
3.2 Ruimte: onze leefomgeving	22
3.3 Mobiliteit	24
Voor voetgangers	24
Voor fietsers	25
Openbaar vervoer	25
Verkeersveiligheid	26
Automobilisten	26
Parkeren	26
3.4 Betaalbare en klimaatvriendelijke energie en warmte	27
3.5 Klimaatadaptatie en Natuurbeleid	29

Hoofdstuk 4 Samen werken en doen	31
4.1 Ondernemen	31
4.2 Werken en rusten	31
4.3 Bloeiende binnensteden	32
4.4 Gezonde agrarische sector.....	32
4.5 Op zoek naar werk.....	33
4.6 Werk voor iedereen.....	34
4.7 Kunst en cultuur	35
4.8 Sport.....	37
4.9 Recreatie en toerisme in het Groene hart van de IJsseldelta	38
Hoofdstuk 5 Overheid voor ons samen	39
5.1 Vertrouwen	39
5.2 Duurzame Ontwikkelingsdoelen	40
5.3 De gemeente, dat zijn we samen	40
5.4 Financiën.....	43

Hoofdstuk 1 Samen zorgen voor elkaar

Waar staat de ChristenUnie voor

Eén van de kenmerken van de samenleving van nu is dat bijna iedereen deel is van een of meerdere netwerken van mensen, zoals gezinnen, klassen in scholen, vriendengroepen, verenigingen, geloofsgemeenschappen, de straat en de buurt, online netwerken en sociale media. Tegelijk is er sprake van individualisme en van eenzaamheid en zijn er mensen die niet mee kunnen komen. De coronacrisis heeft dit nog versterkt. Maar er ontstonden in die periode juist ook mooie initiatieven waarin mensen naar elkaar omzagen. Er is veerkracht in de samenleving. De ChristenUnie blijft daarom inzetten op samenleving die het leven in Zwartewaterland mogelijk maakt. Het is belangrijk dat mensen elkaar als het kan helpen en voor elkaar zorgen. Tegelijk moet de gemeente zorgen voor passende ondersteuning en hulp aan mensen, die het niet op eigen kracht redden.

- ⊕ Nieuwe inwoners in Zwartewaterland krijgen een informatiepakket over onze gemeente om ze vanaf het begin wegwijs te maken en van harte welkom te heten.

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat we in Zwartewaterland extra gaan investeren in preventie en vroeg signalering. Want voorkomen is beter dan genezen. De decentralisaties liggen inmiddels ruim 5 jaar achter ons. Er is een hele slag geslagen en met de omgekeerde toets echt wat bereikt. De ChristenUnie pleit voor blijvende aandacht om over de systeemwereld van de gemeente heen te kijken naar de leefwereld van mensen. Daarbij gaan we uit van vertrouwen.

Uitgangspunt van de ChristenUnie is dat elk mens waardevol is en dat die waarde niet afhangt van prestaties, gezondheid, seksuele geaardheid, afkomst, leeftijd, gewenstheid of geluk. Al het leven, in gaafheid en gebrokenheid, verdient het om tot ontplooiing te komen, te participeren, om te worden beschermd en om zorg te ontvangen als dat nodig is.

1.1 Volksgezondheid

Gezondheid is van invloed op prestaties op school, op het werk en in de maatschappij. Een gezonde leefstijl is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van mensen zelf, maar gaat ook de maatschappij aan. Door te investeren in preventie zorgen we ervoor dat mensen (langer) gezond blijven. Gezondheid is het uitgangspunt. Wij willen dat jongeren gezond en vrij van verslaving opgroeien. Daarbij willen wij lessen uit het IJslandse preventiemodel gebruiken. Het IJslandse preventiemodel is een primaire preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. Het model gaat uit van onderzoek en het vormen van een gemeenschap rond jongeren. Daarbij ontstaat een continue dialoog tussen onderzoek, beleid en praktijk. Hiervoor is wel lange termijn commitment en investering nodig.

- ⊕ Met de website "Samen Zwartewaterland" hebben we een instrument dat we kunnen uitbouwen.
- ⊕ De gemeente Zwartewaterland maakt werk van gezonde voeding, geen alcohol, niet roken en voldoende beweging (eventueel m.b.v. JOGG: Jongeren op gezond gewicht) en we nemen dit op in ons lokale preventieakkoord. We kijken daarbij met name naar de lessen uit het IJslandse model.

- ⊕ De gemeente formuleert een concreet gezondheidsbeleid uitgaande van het concept positieve gezondheid. Het beleid is gebaseerd op data die bij de GGD voorhanden zijn over de gezondheid en ziektelast van de inwoners. In dat beleid worden inwoners, deskundigen in het sociaal domein, huisartsen, maar ook scholen en sportverenigingen betrokken bij de uitvoering.

1.2 Zorg voor inwoners in kwetsbare situaties

De ChristenUnie is groot voorstander van zorg die dichtbij is georganiseerd. Zorg op een menselijke schaal, bereikbaar en met een menselijk gezicht. De gemeente moet vol blijven inzetten op het weghalen van de schotten tussen hulp, zorg en participatie en het voorkomen en verminderen van bureaucratie. De ChristenUnie wil dat er gedacht wordt vanuit de zorgvraag van inwoners. In toenemende mate wordt er een beroep gedaan op hulpverlening binnen de kerken. Kerken pakken steeds vaker maatschappelijke taken op. Deze constructieve rol en toegevoegde waarde vragen, om wederzijds respect en om versterking van de contacten tussen overheid en kerken (diaconieën). Als ChristenUnie erkennen we dat de kerk een andere roeping heeft dan de overheid. En dat kerk en overheid elkaar vanuit die andere roeping, die je gescheiden moet houden, kunnen versterken.

De inzet van ervaringsdeskundigheid (bij o.a. de ggz, maatschappelijke zorg, mantelzorg vluchtelingenwerk) draagt bij aan grotere deelname aan de samenleving en heeft daarnaast meerwaarde voor de ervaringsdeskundige zelf.

Problemen worden lang niet altijd tijdig herkend en soms blijft hulp uit. Zeker sinds de bezuinigingen in de GGZ. De ChristenUnie wil bijsturen waar nodig. Daarbij zet de gemeente in op vernieuwende vormen van zorg. Mensen die verward gedrag vertonen horen in ieder geval niet thuis in een politiecel, ze verdienen de aandacht van omgeving en hulp. Tegelijk zal de samenleving meer oor en oog moeten krijgen voor burens die 'anders' zijn.

- ⊕ Als zorg niet via een Zorg-in-natura (ZIN) contract geleverd kan worden dan is een persoonsgebonden budget (pgb) een instrument om toch passende zorg onder regie van de zorgvrager aan te vragen. De ChristenUnie wil onder voorwaarden dat pgb-gebruik mogelijk blijft en dat inwoners die mogelijkheid kennen.
- ⊕ Er is structureel overleg tussen kerken (diaconieën) en de gemeente om kerken een volwaardige plaats te geven in de sociale structuur van onze kernen.
- ⊕ Een eigen bijdrage voor zorg/ondersteuning mag nooit leiden tot zorgmijding.
- ⊕ De ChristenUnie wil meer hergebruik en delen van (zorg-)middelen.
- ⊕ De gemeente Zwartewaterland werkt in overleg met onderwijs en bibliotheken aan de aanpak van (digitale) laaggeletterdheid.
- ⊕ Samen met de GGZ maakt de gemeente afspraken over hoe mensen met verward gedrag in hun eigen situatie kunnen worden ondersteund, hoe netwerken betrokken worden en wordt voorkomen dat mensen afhankelijk worden van de GGZ. Daarbij hoort ook contact met politie en de Spoedeisende Hulp-afdeling van het ziekenhuis in Zwolle. Voorkomen wordt dat deze mensen in een politiecel terecht komen.

1.3 Armoede en preventie

Armoederegelingen zijn bedoeld om mensen en gezinnen te helpen. Nu is het een wirwar van regels die veel administratieve rompslomp veroorzaakt. De ChristenUnie wil dat gezinnen optimaal gebruik maken van de regelingen. Dit is onderdeel van één gezin, één plan en één regisseur. Deze regisseur zorgt ervoor dat op alle fronten wordt meegedacht: werk en opleiding, maar ook goed in je vel zitten

(psychische en fysieke gezondheid) zijn belangrijke factoren. Om geldstress te voorkomen wil de ChristenUnie dat de gemeente voor schulden een gezinsaanpak hanteert. De regisseur bewaakt deze gezinsaanpak. Jongeren zijn financieel kwetsbaar. Een integrale aanpak is voor hen heel belangrijk. Omgaan met financiën maakt onderdeel uit van het preventieve programma van de gemeente.

Het hebben van schulden levert veel stress op en leidt vaak tot geestelijke en lichamelijke klachten. De aanpak van schulden heeft dus haast. In de situatie waarbij mensen wel willen betalen, maar niet kunnen betalen, willen we dat de gemeente Zwartewaterland sociaal gaat incasseren. Bij het ontstaan van betalingsachterstanden kijkt de gemeente naar de situatie van de persoon. Maatwerk dus. Om te voorkomen dat voor zowel mensen zelf, als ook voor schuldeisers en de samenleving de gevolgen van schulden zich in rap tempo opstapelen, vindt de ChristenUnie dat de gemeente snelle en toegankelijke schuldhulpverlening moet bieden.

We gaan altijd uit van vertrouwen en de gemeente moet hulp bieden bij het herstellen van een fout of bij het organiseren van een betalingsregeling. Dit geldt voor alle gemeentelijke afdelingen. En hoewel wij het liefst een samenleving zouden zien waarin voedselbanken niet nodig zijn, zijn wij dankbaar voor het kostbare werk dat zij doen. De voedselbank mag daarom op gemeentelijke steun rekenen.

- + Eén schuldenaar, één regisseur. De gemeente Zwartewaterland onderzoekt de mogelijkheid van het aanbieden van saneringskredieten aan mensen met problematische schulden. Daarmee worden schulden afgekocht en blijft er nog maar één schuldeiser over. Zo creëren we rust en perspectief. We benutten het landelijke Waarborgfonds als waarborg voor de saneringskredieten.
- + Na aanmelding moet iemand binnen twee weken bij de schuldhulpverlening terecht kunnen. De ChristenUnie zet in op kortere schuldhulptrajecten met goede begeleiding, zodat mensen sneller zicht hebben op een schone lei. De wachttijden voor schuldhulp worden zoveel mogelijk benut.
- + De gemeente Zwartewaterland sluit zich aan bij de Alliantie Kinderarmoede en werkt verder met het programma Kansrijke Start.
- + Onze bibliotheken zijn belangrijke plaatsen om laagdrempelig voorlichting over geld en budgetbeheer aan te bieden.
- + Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid kosten geld. De gemeente zorgt dat ook de minima in Zwartewaterland mee kunnen doen en profiteren van een lagere energierekening.
- + De gemeente Zwartewaterland kijkt ook kritisch naar het eigen gedrag als schuldeiser.
- + Voor mensen met een laag inkomen blijven wij inzetten op een collectieve zorgverzekering beschikbaar, met een aantrekkelijk tarief en scherpe randvoorwaarden, zoals o.a. een compensatie van of meeverzekerd eigen risico.
- + De ChristenUnie wil dat voorzieningen voor hulp en financiële ondersteuning beter bekend zijn bij de doelgroep, bijvoorbeeld door gebruik te maken van de Voorzieningswijzer. De toegang tot preventief budgetbeheer voor kwetsbare groepen is zo laagdrempelig mogelijk.
- + O.a. scholen en sportverenigingen en werkgevers wordt gevraagd alert te zijn op signalen van armoede bij kinderen.
- + Bij regelingen voor minima houdt de gemeente rekening met de groep die qua inkomen net boven de bijstandsnorm zit.
- + De gemeente Zwartewaterland sluit een convenant met alle aanbestedingspartners, waarin afspraken vastliggen m.b.t. sociaal incasseren en signaleren van betalingsachterstanden. In Zwartewaterland werken we met incassobureaus en deurwaarders die aangesloten zijn bij het landelijk keurmerk m.b.t. sociaal incasseren.

- ⊕ De gemeente blijft met woningcorporaties en energieleveranciers alert om betalingsachterstanden tijdig te melden en dreigende afsluiting of huisuitzetting te voorkomen en eerst actief hulp is bieden, zeker bij gezinnen met kinderen. In Zwartewaterland worden gezinnen met kinderen onder de 12 niet uit hun woning gezet.
- ⊕ De gemeente maakt als regisseur concrete afspraken met deze partners om de hulp te stroomlijnen en biedt daarin ondersteuning aan.

1.4 Mantelzorgers en andere vrijwilligers

De gemeente Zwartewaterland kent vele vrijwilligers en de ChristenUnie is trots op al het werk dat zij verzetten. Vrijwilligers zijn van onschatbare waarde voor onze samenleving. Daarom wil de ChristenUnie dat de gemeente vrijwilligerswerk faciliteert en het vrijwilligers en organisaties/verenigingen niet moeilijker maakt door extra regels of beperkingen. Dit geldt voor het doen van vrijwilligerswerk naast een uitkering, maar ook voor het geven van mantelzorg naast een baan en het activeren van vluchtelingen door middel van vrijwilligerswerk.

Dagbesteding en respijtzorg zijn belangrijk om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. Daarom zet de ChristenUnie in op respijtzorg, waardering van de mantelzorger en het proactief benaderen van mensen die, soms zonder dat ze het zelf weten, mantelzorger zijn geworden. Daarbij besteden we ook aandacht aan het taboe dat er soms is rond het vragen van hulp. Mensen vinden dat soms moeilijk en schamen zich soms om hulp te vragen. Deze "vraagschaamte" willen wij waar mogelijk wegnemen door voorlichting en het slechten van drempels.

- ⊕ De gemeente Zwartewaterland versterkt het aanbod in mantelzorgondersteuning, waaronder een respijtvoorziening. Hiervoor ontwikkelen we een visie op informele zorg en de manier waarop de informele zorg zich verhoudt tot de formele zorg.
- ⊕ De ChristenUnie wil specifieke ondersteuning voor jonge mantelzorgers. Zeker als zij zorgtaken moeten combineren met school of studie.
- ⊕ De gemeente wijst mensen die mantelzorger zijn of worden actief op ondersteuning;
- ⊕ De gemeente zorgt voor goede coördinatie van informele zorg.
- ⊕ In Zwartewaterland minimaliseren we regels en drempels bij het aanvragen van een mantelzorgwoning.
- ⊕ De gemeente faciliteert de coördinatie en koppeling van vrijwilligers via bijvoorbeeld een vrijwilligersbank of -loket en draagt er zorg voor dat deze gebruiksvriendelijk is.
- ⊕ De gemeente biedt de mogelijkheid van een vrijwilligersverzekering.

1.5 Iedereen telt mee en doet mee

Met het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap is een inclusieve samenleving dichterbij gekomen. De ChristenUnie wil graag invulling geven aan dit verdrag en lokaal de situatie verder verbeteren. Mensen met een beperking moeten op alle fronten mee kunnen doen. Om die reden wil de ChristenUnie een inclusieagenda opstellen voor om zo werkelijke stappen te zetten naar de inclusieve samenleving.

- ⊕ De gemeente zorgt dat haar gebouwen en voorzieningen goed toegankelijk zijn voor alle inwoners en ook digitaal moet de gemeente bereikbaar zijn voor mensen met een beperking.
- ⊕ De openbare ruimte en het openbaar vervoer wordt op zo'n manier ingericht dat mensen met een beperking zich thuis voelen in Zwartewaterland en zich er zelfstandig kunnen redden.
- ⊕ De gemeente zorgt ervoor dat (gemeentelijke) evenementen toegankelijk zijn voor bezoekers met een beperking.

- ⊕ De gemeente Zwartewaterland zoekt actief naar mogelijkheden om kinderen met een beperking te laten sporten.

1.6 Ondersteuning van kinderen en jongeren

Investeren in gezinnen

Stabiele, sterke en liefdevolle gezinnen vormen de veilige basis voor gelukkige kinderen die zich goed ontwikkelen. De ChristenUnie wil dat stellen met kinderen handvatten aangereikt krijgen om te kunnen bouwen aan hun relatie en aan het ouderschap. Zo moet de geboortezorg niet alleen gericht zijn op de lichamelijke voorbereiding op de komst van een kindje, maar ook op de mentale voorbereiding. Onderzoek laat zien dat voorlichting en begeleiding positief werken tegen stress in de relatie. Een kind is het beste af als de ouders het samen goed hebben, daarom wil de ChristenUnie dat de gemeente Zwartewaterland ouders blijft ondersteunen door ouderschaps cursussen via consultatiebureaus aan te bieden. De eerste 1000 dagen van een kind zijn essentieel in diens kansen op een stabiele ontwikkeling. In Zwartewaterland gaan we met de Jeugdgezondheidszorg/GGD extra inzetten op deze periode.

In de huidige cultuur zijn de verwachtingen van relaties hoog en tegelijkertijd is trouw in relaties niet vanzelfsprekend. De afgelopen decennia is het aantal echtscheidingen en verbroken relaties fors toegenomen. Voor kinderen is de echtscheiding van hun ouders vaak bijzonder ingrijpend. Steeds meer raken we hiervan doordrongen, zeker als we de verhalen horen over pijnlijke vechtscheidingen. Inzet op ondersteuning en preventie bij relatieproblemen is nodig omdat daarmee kinderen in hun kwetsbare positie worden beschermd en veel relatieleed voor ouders wordt voorkomen. De ChristenUnie pleit voor meer aandacht in de prenatale voorlichting voor psychosociale aspecten en veranderingen in de relatie als gevolg van het vader- en moederschap.

- ⊕ Met professionals uit het veld heeft de gemeente preventief (v)echtscheidingsbeleid ontwikkeld, allereerst gericht op het laagdrempelig en vrijwillig versterken van relaties van alle ouders, maar daarnaast ook op tijdige hulp als een scheiding onvermijdelijk is. Het belang van dit beleid blijven wij benaderen.
- ⊕ Ouderschaps cursussen en informatie over relatieondersteuning moeten laagdrempelig beschikbaar zijn.
- ⊕ De ChristenUnie is voorstander van initiatieven waarin ouders andere ouders ondersteunen, bijvoorbeeld via buurtgezinnen, Home-Start en de Family Factory.

Effectieve ondersteuning

Door in 2015 de jeugdzorg te decentraliseren heeft het Rijk het vertrouwen uitgesproken in gemeenten dat zij samen met de jeugdzorgaanbieders de jeugdhulp kunnen organiseren. We zijn een eind op weg maar om de transformatie echt te laten slagen zal er verder ingezet moeten worden op niet alleen voldoende middelen van het Rijk voor deze taak maar ook op een integrale blik op de achtergrond van de problemen van kinderen en jongeren die zich melden bij de jeugdhulp. Ook hier is de omgekeerde toets waarbij het kind centraal wordt gezegd belangrijker dan de systemen. We zien een maatschappelijke ontwikkeling waarbij ouders steeds vaker een beroep doen op jeugdhulp. Ouders willen dat hun kinderen het beter hebben en doen dan zij het gehad hebben. Daardoor is het moeilijk geworden om te accepteren dat bepaalde moeilijkheden bij het leven horen. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat we in Zwartewaterland het normaliseren van dergelijke (tijdelijke) moeilijkheden bespreekbaar zijn, waarbij uiteraard niemand met een hulpvraag de deur wordt gewezen.

De ChristenUnie pleit verder voor preventie en vroeg signalering, want jongeren en hun ouders zijn erbij gebaat als op het juiste moment de juiste zorg beschikbaar is. Zo licht of zo zwaar als nodig is. Hiervoor is het nodig dat de zorgvrager, het gezin, samen met de omgeving en professionals één plan maakt.

De ChristenUnie wil in Zwartewaterland de volgende 3 belangrijkste punten aanpakken, zodat de kosten in de jeugdzorg beheerst kunnen worden

- + De scholen in Zwartewaterland moeten in staat gesteld worden hun pedagogisch klimaat zo vorm te geven dat kinderen en jongeren niet uitvallen. Daar waar dat toch dreigt, is het nodig dat er een goede samenwerking is tussen jeugd scholen, jeugdzorg en gemeente.
- + De praktijkondersteuners huisarts hebben een belangrijk rol om jeugdigen met lichte psychosociale problematiek ondersteuning te geven.
- + Afbouw residentiële jeugdzorg: Kinderen hebben fundamenteel recht om op te groeien in een gezin. Soms kan dat niet, dan zoeken we een pleeggezin, zo nodig bieden we maatwerk of kijken we of een gezinshuis een oplossing is.

In het hulpverleningstraject willen we de eigen kracht en de netwerken van gezinnen inzetten en versterken. Jeugdzorg moet beschikbaar zijn voor alle kinderen en ouders die echt ondersteuning nodig hebben. Het spreekt voor zich dat het Rijk daarvoor voldoende adequate middelen beschikbaar stelt!

Om snel hulp te kunnen aanbieden is het belangrijk om de zorg dichtbij plekken te organiseren waar kinderen verblijven. Dit doen we door de jeugdzorg op scholen spreekuren te geven. Vanwege leerplicht is het schoolgebouw en/of het onderwijs vindplaats (en handelingsplaats) van ondersteuning. De ChristenUnie vindt het goed om expertise in de kinderopvang of school te halen. Dit om stevig in te zetten op preventie en te voorkomen dat op termijn doorstroming naar duurdere en zwaardere vormen van zorg nodig is. Tegelijkertijd ondersteunt het de leerkracht die met zijn of haar zorgen over een kind, samen met de ouders, terecht kan bij een professional, die de zorg overneemt. Ook willen wij passend onderwijs en jeugdzorg zoveel mogelijk ontschotten.

- + De ChristenUnie wil extra investeren in pleeggezinnen, gezinshuizen en steungezinnen om het aantal uithuisplaatsingen en opvang in instellingen terug te dringen en zwaardere hulpverleningstrajecten te voorkomen. De gemeente ondersteunt daarom de werving van pleegouders en zorgt voor voldoende deskundige ondersteuning, zodat kinderen, als dat wenselijk is opgevangen kunnen worden in hun eigen omgeving en pleegouders het volhouden.
- + De gemeente zorgt, samen met de zorgpartners, voor continuïteit van zorg en ondersteuning als jongeren in de jeugdzorg 18 jaar worden.
- + Multi-probleemgezinnen zijn gebaat bij een integrale aanpak waarin betrokken hulpverleningsinstanties nauw samenwerken en daarbij is de aanpak van één gezin, één plan, één coördinator belangrijk.
- + Inkoop van jeugdhulp gebeurt niet alleen op prijs, maar vooral op kwaliteit.
- + Voordat het wetsvoorstel voor het vereenvoudigen van de keten rond jeugdbescherming door de Tweede Kamer is goedgekeurd, is het van belang dat er op regionaal niveau door de Jeugdbescherming, het lokale team, VeiligThuis en de Raad voor de Kinderbescherming nauw wordt samengewerkt om dubbel werk en tijdverlies te voorkomen.
- + Jongeren die mantelzorger zijn, worden optimaal ondersteund vanuit de Wmo, zodat zij gewoon naar school kunnen gaan en vrije tijd hebben. We maken daarbij gebruik van het programma Fun & Forget.

- ⊕ Voor zwerfjongeren is er opvang en begeleiding en zogenaamde spookjongeren worden opgespoord.
- ⊕ De gemeente Zwartewaterland biedt tienermoeders ondersteuning, zorg en begeleiding.
- ⊕ De ChristenUnie pleit voor voorlichting over digiveiligheid op scholen en aan ouders, zodat kinderen bewust en veilig leren omgaan met internet en sociale media.
- ⊕ Wij willen aandacht voor de psychische gezondheid bij kinderen en ouders, extra inzet op het voorkomen van depressies en suïcide onder jongeren door inzet via het programma suicidepreventie van de GGD.

1.7 Onderwijs

Voor kinderen en jongeren is het onderwijs een belangrijke plek. Het is een plek waar ze zich cognitief en sociaal ontwikkelen en waar ze andere kinderen en jongeren ontmoeten. Kernbegrippen voor goed onderwijs zijn keuzevrijheid, vertrouwen, verantwoordelijkheid en professionaliteit. Dit goede onderwijs willen we als lokale ChristenUnie ondersteunen waar dat binnen onze mogelijkheden ligt.

De ChristenUnie is voor de vrijheid van onderwijs. En alle onderwijs is bijzonder. Dit houdt in dat ouders, vanuit hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen, kunnen kiezen voor een school die aansluit bij de eigen waarden, identiteit en idealen en dat de gemeente de diversiteit van scholen op levensbeschouwelijke en pedagogische gronden respecteert. Ouders behouden in Zwartewaterland de vrijheid van schoolkeuze.

De scholen in Zwartewaterland zijn niet van de gemeente, maar van de samenleving. De gemeente en het onderwijs delen wel de maatschappelijke opdracht om kinderen en jongeren zich optimaal te laten ontwikkelen. In Zwartewaterland biedt het onderwijs gelijke kansen voor alle leerlingen, onafhankelijk van de wijk waarin een school staat of van de financiële situatie van ouders.

De schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs. Zij geven uitvoering aan het bieden van inclusief onderwijs aan alle kinderen. Het is daarbij belangrijk dat het onderwijs, preventie en jeugdhulp goed op elkaar afgestemd zijn en dat gezamenlijk datgene georganiseerd wordt wat voor leerlingen nodig is om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Voor het versterken van preventie en vroeg signalering werkt de gemeente zoveel mogelijk samen met professionals in het onderwijs en in de vroeg- en voorschoolse voorzieningen.

Kleine scholen zijn vaak scholen die sterk geworteld zijn in hun omgeving. De ChristenUnie heeft zich zowel landelijk als op lokaal niveau ingezet voor kleine scholen. Dat blijft de ChristenUnie in de komende tijd doen.

Er is een sterke tendens in de samenleving om kinderen eerder te laten beginnen met leren. De ChristenUnie vindt dat dit een keuze is van ouders zelf. In het geval er sprake is van (taal)achterstanden wijzen consultatiebureaus ouders actief op de mogelijkheden van Vroeg- en voorschoolse voorzieningen.

Helaas ontstaan er regelmatig problemen bij de overgang van kinderen en jongeren van de ene naar de andere vorm van onderwijs. Om die reden stimuleert de gemeente, met oog en waardering voor de eigenheid en identiteit van scholen, samenwerking tussen voor- en voerschoolse voorzieningen en het onderwijs, maar ook de samenwerking tussen het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs en het onderwijs dat daarop volgt. De ChristenUnie stimuleert een warme overdracht (van

leerlingen van het PO naar het VO; niet van dossiers of nummers) zeker waar het gaat om kwetsbare jongeren.

De ChristenUnie vindt het belangrijk dat onderwijs, overheid en arbeidsmarkt in Zwartewaterland meer gaan samenwerken. Dat kan door actief de samenwerking te zoeken, bijvoorbeeld door aan te haken bij groepen die dit al doen, zoals ondernemersverenigingen, een lokaal netwerk, maar bijvoorbeeld ook door in haar aanbesteding te stimuleren dat plaatselijke aannemers stageplekken beschikbaar stellen. Kinderen en jongeren moeten naar school. De gemeente zet daarom maximaal in op het voorkomen van schooluitval in samenwerking met de schoolbesturen en de jeugdzorg.

- + De ChristenUnie wil dat de gemeente haar verantwoordelijkheid neemt voor haar deel t.a.v. de onderwijshuisvesting, waarbij ontwikkeling en vernieuwing van onderwijs wordt gestimuleerd er aandacht is voor duurzaamheid en een goed binnenklimaat. Corona heeft laten zien hoeveel een goed binnenklimaat kan bijdragen aan een goede gezondheid en de overdracht van virussen kan beperken.
- + De ChristenUnie wil dat de gemeente binnen de arbeidsmarktregio inzet op een goede aansluiting van het onderwijs, overheid en het bedrijfsleven in gemeente Zwartewaterland. Hierbij vooral aandacht voor arbeidsmarktrelevante vmbo- en mbo-opleidingen.
- + De ChristenUnie vindt dat Zwartewaterland circa 10 stageplaatsen beschikbaar moet stellen voor de jongeren uit de eigen gemeente. We vragen vooral aandacht voor stages van (v)mbo-leerlingen.
- + In Zwartewaterland krijgen kwetsbare jongeren uit het speciaal onderwijs de juiste begeleiding naar een waardevolle plek in onze samenleving. De ChristenUnie wil adequate ondersteuning voor leerlingen die uit dreigen te vallen.
- + De gemeente stimuleert dat er op iedere basisschool binnen een klas of groep, leerlingen met een complexe ondersteuningsvraag onderwijs kunnen volgen.
- + Er komt extra begeleiding, in samenwerking met het onderwijs voor overbelaste jongeren die door een complexe thuissituatie niet of weinig naar school gaan.
- + Zwartewaterland versterkt waar mogelijk de samenwerking met de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs PO en VO.
- + De ChristenUnie ziet voor de gemeente een stimulerende rol, en waar nodig faciliterend, om projecten te ondersteunen op het vlak van:
  - o Het bevorderen van leesvaardigheid, bijvoorbeeld door ondersteuning van leesclubs en taal- en leesstimuleringsprogramma's.
  - o Het voorkomen van pesten.
  - o Het versterken van gelijke kansen voor iedereen, mede gezien de impact van de corona-crisis
  - o Cultuur- en landschapseducatie.

Het is belangrijk dat ouders van toegang hebben tot alle mogelijkheden op school voor hun kinderen en dat, als zij daar de middelen niet voor hebben, deelname door de gemeente wordt bekostigd. De ChristenUnie vindt het belangrijk de lokale middelen, die voor jeugdzorg en onderwijs bestemd zijn, zo beschikbaar te stellen dat de scholen er die investeringen mee kunnen doen die de ontwikkeling van de leerlingen optimaal ten goede komen.

1.8 Ouderen

Ouderen betekenen veel voor onze samenleving. Ze hebben bijgedragen aan het functioneren van de samenleving zoals die nu is. Ouderen verdienen aandacht en steun, juist in deze tijd. Veel ouderen functioneren prima en weten lang hun weg zelfstandig of met zelf georganiseerde hulp of netwerken

te vinden. Maar vaak ontstaat door lichamelijke of geestelijke klachten een verminderde mobiliteit. Eenzaamheid wordt zo een steeds groter risico. De ChristenUnie heeft hier oog voor en zet zich in om eenzaamheid te bestrijden.

- + De ChristenUnie wil dat ouderen ouder dan 75 jaar standaard een bezoek krijgen aangeboden vanuit het wijkteam/welzijnsorganisaties (evt. door vrijwilligers) om (verborgen) problemen, zoals eenzaamheid op te sporen.
- + *Zingeving* wordt bij gesprekken met ouderen met een zorgvraag een bespreekbaar onderwerp, zo nodig maakt de gemeente hiervoor gebruik van deskundigheid van kerken of andere religieuze organisaties.
- + Sport en bewegen voor ouderen is een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid.
- + Zwartewaterland is een dementievriendelijke gemeente. Daarvoor hebben we de relevante medewerkers een gerichte training Samen Dementievriendelijk gevolgd en wordt deze nieuwe medewerkers ook aangeboden. We willen dementie in de samenleving bespreekbaar maken om zo de juiste zorg en ondersteuning te kunnen bieden aan mensen met dementie en hun mantelzorgers.
- + Per kern is er één herkenbaar en aanspreekbaar wijkverpleegkundig team. De keuzemogelijkheid voor identiteitsgebonden zorg blijft gewaarborgd.
- + De website van de gemeente is 'ouderenproof'. Daarnaast blijven we de website "Samen Zwartewaterland" als instrument inzetten.
- + Samen met de bibliotheek wordt een cursus aangeboden om ouderen zo nodig meer digitaalvaardig en digitaal weerbaar te maken.

1.9 Langer zelfstandig

Steeds meer mensen met een zorgvraag wonen langer thuis. Woningen moeten dus geschikt zijn voor ouderen en mensen met een beperking. De ChristenUnie vindt dat de gemeente Zwartewaterland daarin, samen met woningeigenaren en woningcoöperaties een grote verantwoordelijkheid heeft. Niet alleen woningen maar ook de openbare ruimte moet toegankelijk en veilig zijn en uitnodigen tot ontmoeting en activiteiten. Juist dichtbij huis. Daarom wil de ChristenUnie het sluiten en centreren van voorzieningen zoveel mogelijk voorkomen.

- + Woningeigenaren krijgen voorlichting over het levensloopbestendig maken van hun woning.
- + De gemeente biedt de Blijverslening aan zodat particulieren hun woning makkelijker kunnen aanpassen.
- + Er komen afspraken met woningcorporaties om woningen geschikt te maken voor bewoners die zware zorg nodig hebben.
- + Er zijn voldoende aangepaste zorgwoningen, ook voor de groep jongvolwassenen met een psychiatrische achtergrond.
- + De openbare ruimte moet veilig en toegankelijk zijn en ruimte bieden voor ontmoeting.
- + De ChristenUnie wil ruimte willen geven aan woonzorginitiatieven waarbij inwoners elkaar ondersteunen in de verschillende levensfasen.
- + De ChristenUnie wil ruimte geven voor zogenoemd kangoeroewonen en pre-mantelzorgwonen.

1.10 Opvangvoorzieningen

De gemeente heeft de verplichting mensen die door wat voor oorzaak dan ook geen dak boven het hoofd hebben, opvang te bieden. Opvang heeft als doel te voorzien in basisbehoeften, mensen tot rust te laten komen en vervolgens te begeleiden naar noodzakelijke hulp en uiteindelijk weer naar zelfstandigheid.

- ⊕ Er is voldoende en adequate opvang voor dak- en thuislozen. Niemand in Zwartewaterland slaapt buiten zijn/haar wil op straat. Hiervoor werken wij samen in Regio-verband.
- ⊕ Opvang is zo kort en zo sober mogelijk; cliënten worden gestimuleerd via een hulptraject stappen te zetten om het eigen leven weer op te pakken.
- ⊕ De ChristenUnie is voorstander van het concept Housing First voor dakloze mensen met meerdere problemen. Het toewijzen van een woning is de start van een traject richting zelfstandig wonen.
- ⊕ De ChristenUnie wil geen jongeren en gezinnen in de reguliere daklozenopvang.
- ⊕ De gemeente zorgt voor (eventueel tijdelijke) woonvormen voor mensen met een acute woonbehoefte, bijvoorbeeld door scheiding of schulden.

1.11 Zorg voor vluchtelingen

De gemeente Zwartewaterland heeft een verantwoordelijkheid als het gaat om een goede opvang van vluchtelingen. Mensen die huis en haard hebben verlaten, moeten een veilig onderkomen krijgen. We zijn ons ervan bewust dat het draagvlak hiervoor soms kwetsbaar is. Toch vindt de ChristenUnie de manier waarop we in Zwartewaterland met vluchtelingen omgaan, een vraagstuk van de hele samenleving. Integratie is geen keuze maar ook een morele verplichting. De gemeente moet de taakstelling voor huisvesting van statushouders halen, maar bewaakt ook dat dit niet tot verdringing op de huizenmarkt leidt. We zoeken hierin naar creatieve woonoplossingen.

Nieuwkomers moeten zo snel mogelijk deel kunnen nemen aan (vrijwilligers)werk en participeren in verenigingen. Mogelijkheden om actief kennis te maken met en deel te nemen aan de maatschappij helpen nieuwkomers bij hun integratie. Initiatieven vanuit de samenleving die hiervoor georganiseerd worden, verdienen aanmoediging en ondersteuning. Belangrijk is tegelijk dat nieuwkomers leren dat de Nederlandse normen en waarden in Zwartewaterland leidend zijn.

De ChristenUnie vindt dat iedereen recht heeft op onderdak. Dat geldt ook voor uitgeprocedeerde asielzoekers en staatlozen. Zolang de buitenschuldregeling onvoldoende werkt of landen van herkomst onvoldoende meewerken aan terugkeer mogen uitgeprocedeerden daar niet de dupe van zijn. De gemeente Zwartewaterland moet tenminste minimale opvang (bed, bad en brood) bieden, ook wanneer daar geen landelijke regeling voor is.

- ⊕ De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid voor het, verspreid over de wijken, huisvesten van statushouders huisvesten.
- ⊕ Activiteiten vanuit de samenleving, zoals maatjes-/buddyprojecten die taal en participatie van nieuwkomers bevorderen worden omarmd. De gemeente Zwartewaterland steunt (financieel) maatjesprojecten, omdat die bijdragen aan de kennismaking met onze waarden, cultuur en taal.
- ⊕ De gemeente schakelt het bedrijfsleven in en daagt hen uit statushouders in dienst te nemen.
- ⊕ In Zwartewaterland zorgen we voor tenminste bed, bad en brood (en begeleiding) voor uitgeprocedeerde asielzoekers zolang ze (nog) in Nederland zijn. Dit gebeurt in samenwerking met de regio.

Hoofdstuk 2 Samen Veilig

Waar staat de ChristenUnie voor?

Als inwoner van Zwartewaterland wilt u veilig kunnen leven. De overheid heeft de plicht om inwoners te beschermen en criminaliteit te bestrijden. Maar de ChristenUnie vindt ook dat de vrijheden waar we in onze gemeente van mogen genieten, samengaan met verantwoordelijkheden. Naast de wettelijke taak van de overheid zien wij een grote rol voor de samenleving. Juist ook als het gaat om veiligheid.

Veiligheid gaat over meer dan alleen het beschermd worden tegen geweld. Een schone en nette buurt zorgt bij veel bewoners al voor een veel veiliger indruk dan wanneer een buurt of straat er verwaarloosd uitziet. De ChristenUnie wil zich er dan ook voor inzetten dat de openbare ruimte in Zwartewaterland er netjes en verzorgd uitziet. In de afgelopen periode is het mogelijk geweest om het onderhoudsniveau te verhogen door ons solide financieel beleid. Het is zaak om dit niveau vast te houden. Wat de ChristenUnie betreft mogen inwoners ook zelf het groen in hun buurt verzorgen.

2.1 Een veilige samenleving

Ook bij de aanpak van veiligheidsproblemen toont de ChristenUnie haar hart voor de samenleving. Hard waar het moet, zacht waar het kan. Inwoners worden, als oren en ogen van de politie, actief betrokken bij de veiligheid op straat, in de wijk en in huis. Dit kan door de inzet van Burgernet en van internet, zoals appgroepen in de wijk. Cameratoezicht is een prima middel, maar de ChristenUnie wil het beperkt (proportioneel) toepassen en inbedden in goede wetgeving (privacy) en in een goede cyclus van beleid, uitvoering en evaluatie.

De ChristenUnie stimuleert dat inwoners van Zwartewaterland gemakkelijk melding kunnen maken van overlast en van crimineel gedrag, waarbij de politie contact legt met de melder over de resultaten. De mogelijkheid van het anoniem aangifte doen, biedt inwoners in sommige gevallen veiligheid, maar is nog onvoldoende bekend. De ChristenUnie vraagt om voorlichting over deze mogelijkheid.

De ChristenUnie hecht aan de rol van de wijkagent als aanspreekpunt voor inwoners in de wijk en zijn coördinerende taak naar andere agenten en de gemeente toe om problemen in de wijk concreet aan te pakken.

- + Er wordt ingezet op extra beschikbaarheid en zichtbaarheid van de wijkagent
- + Inwoners worden betrokken bij het opstellen van het veiligheidsplan en de prioriteiten.
- + De burgemeester zorgt voor lage drempels voor het doen van (anoniem) aangifte en voor goede terugkoppeling door de politie.
- + Op plekken waar groepen jongeren georganiseerd overlast veroorzaken, wordt een groepsaanpak opgesteld. De harde kern en meelopers worden geïdentificeerd en ouders en netwerken betrokken om de overlast terug te dringen.
- + Betrek inwoners bij veiligheid in hun directe omgeving d.m.v. Burgernet, en Buurtpreventie Apps.
- + Er is in Zwartewaterland ruimte voor organisaties als Stichting Exodus die opvang en ondersteuning bieden aan (ex-)gedetineerden.

2.2 Drugs en drank

Mensen zijn te waardevol om zich te verliezen in verslavingen aan alcohol, roken, drugs, seks en/of gokken. De ChristenUnie wil dat preventie in het lokale gezondheidsbeleid een belangrijke plek krijgt. Niet alleen gericht op alcohol en softdrugs maar ook gameverslaving en het gebruik van synthetische drugs. De opkomst en acceptatie van het gebruik hiervan is zorgelijk. De risico's van het gebruik van pillen als XTC en MDMA en ook van lachgas zijn groot. Voorlichting op scholen en bij feesten moet vooral gericht zijn op preventie en pas dan op het veilig gebruik en controle ervan.

Mensen zijn geschapen door God. Het kan niet de bedoeling zijn dat zij door drugs, drank, of verslaving zichzelf, hun vrijheid en waardigheid kwijtraken. De ChristenUnie wil het gebruik van drugs actief tegengaan en streng optreden bij overlast. Signalen uit de buurt moeten hierbij zwaar wegen. Coffeeshops willen wij niet toestaan in Zwartewaterland. De ChristenUnie is tegen het zelf telen van wiet door gemeenten en is zeer kritisch over experimenten hiermee. Wiet is en blijft een verboden middel. Door het wietgebruik tegelijkertijd wel te gedogen geeft de overheid een dubbele boodschap af.

Tegen illegale hennepkwekerijen wordt hard opgetreden. Wij willen meer aandacht voor het toenemende gebruik en de groeiende acceptatie van synthetische drugs. Het mag niet zo zijn dat zelfs kinderen het gebruik van een pilletje normaal vinden. Het dumpen van drugsafval levert enorme milieuschade op en gaat gepaard met illegaliteit en criminaliteit.

De handhaving van de Drank- en Horecawet vraagt om voldoende beschikbare en goed geschoolde handhavers. De ChristenUnie is voor extra alertheid op de handhaving van leeftijdsgrenzen. De strijd tegen drankmisbruik voert de gemeente samen met scholen, ouders, kerken, verslavingszorg, horeca, politie, sportverenigingen en andere betrokkenen. We handhaven de sluitingstijden van de horeca. Belangrijk daarbij is een totaalpakket aan afspraken met horeca, politie, hulpverlening en omwonenden.

- + De gemeente organiseert (zo nodig samen met andere gemeenten) voldoende toezichtcapaciteit voor de Drank- en Horecawet. De gemeente gebruikt hiervoor regelmatig mystery guests.
- + De gemeente Zwartewaterland maakt zich in de regio/provincie sterk voor een taskforce drugs om druggerelateerde criminaliteit en overlast aan te pakken.
- + De gemeente Zwartewaterland voert een verbod via de APV in voor het gebruik van lachgas en 3MMC in de openbare ruimte.
- + De gemeente Zwartewaterland zet zich samen met maatschappelijke partners in voor de preventie van alcohol- en middelengebruik. Niet alleen richting de jeugd, maar ook in de richting van ouders/volwassenen. We gebruiken hiervoor de inzichten van het IJslands model.

2.3 Goede positie voor de (internationale) werknemer Arbeidsmigranten

Mensenhandel betekent per definitie het uitbuiten van mensen. Daarbij wordt dwang, misleiding, machtsmisbruik of misbruik van een kwetsbare positie gebruikt. Dit kan ook maar zo in Zwartewaterland voorkomen.

Mensenhandel

- Arbeidsuitbuiting, dat door dusdanig slechte arbeidsomstandigheden mensenrechten in het geding zijn. Onder onmenselijke omstandigheden te veel onbetaalde uren moeten werken, bijvoorbeeld als au pair, in een wasserij, kwekerij, restaurant enzovoort.
- Criminele uitbuiting waarbij iemand een ander aanzet tot criminele activiteiten, bijvoorbeeld onder dwang moeten stelen, of drugs vervoeren.
- Seksuele uitbuiting, bijvoorbeeld wanneer iemand onvrijwillig voor iemand anders in de prostitutie werkt.

De ChristenUnie wil dat onze gemeente zich, in samenwerking met andere gemeenten in de regio, actief inzet voor beleid tegen deze ernstige en complexe vorm van criminaliteit. Op die manier voorkomen we een waterbedefferd tussen gemeenten en zijn we beter in staat mensenhandel te voorkomen, te signaleren en aan te pakken.

- + Zwartewaterland onderzoekt of mensenhandel in de gemeente voorkomt. Als het nodig is, maken wij specifiek mensenhandel beleid met daarin aandacht voor signalering, bestuurlijke handvatten om barrières op te werpen, zorg coördinatie, ketenregie. We volgen hiermee het IBP waarin staat dat elke gemeente in 2022 een duidelijke en geborgde aanpak van mensenhandel moet hebben.
- + Zwartewaterland zorgt ervoor dat ieder slachtoffer van mensenhandel, ook ongedocumenteerden, terecht kan bij gemeentelijke voorzieningen zoals opvang en begeleiding. Daarbij moet slachtofferschap losgekoppeld worden van het doen van aangifte.
- + De gemeente zorgt voor informatiepakketten voor bijvoorbeeld arbeidsmigranten en ondernemers, bij voorkeur in hun eigen taal, met daarin minimaal de rechten en plichten en de mogelijkheden om melding te maken van misstanden en hulp in te roepen

2.4 Ondernijning: verwevenheid tussen boven- en onderwereld

Ook in Zwartewaterland moeten we ons bewust zijn van de invloed van grootschalige criminele organisaties. Criminelen gebruiken vastgoed om crimineel verkregen gelden wit te wassen. Door een oplettende houding van het gemeentebestuur kunnen we deze ontwikkelingen op het spoor komen. De gemeente werkt nauw samen met het RIEC (Regionale Informatie en Expertise Centra).

- + De gemeente Zwartewaterland komt met een plan van aanpak Ondernijning ter bestrijding van verwevenheid boven- en onderwereld en daarmee aanpakken van de georganiseerde (grootschalige) criminaliteit. Dit vraagt om regionale samenwerking.
- + Om illegaal gebruik van vrijkomende (agrarische) bebouwing/panden tegen te gaan komt er gericht beleid.
- + Strengere handhaving op onze vakantieparken is nodig. Geen permanente bewoning en een duidelijke gastenregistratie.
- + De ChristenUnie is er voorstander van de wet Bibob gericht en zo veel als mogelijk is, in te zetten.
- + De gemeente betreft de inwoners actief bij het herkennen van en signalering van (vermoedens van) ondernijnende activiteiten en het melden hiervan.
- + Een succesvolle aanpak van ondernijning begint bij een integer en weerbaar lokaal bestuur en ambtenarenapparaat. In de verplichte gedragscode in Zwartewaterland moet hiervoor aandacht komen.

2.5 Veiligheid, kindermishandeling en huiselijk geweld

Kinderen hebben het recht om veilig te zijn, om beschermd te worden tegen mishandeling. Want de gevolgen van mishandeling zijn groot. Geweld in huiselijke kring komt vaker voor dan we denken.

Niet alleen kinderen maar ook ouderen en (ex-)partners zijn dagelijks slachtoffer.

Veilig Thuis, het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling, moet laagdrempelig bereikbaar zijn en bekend bij alle inwoners van Zwartewaterland. Voor slachtoffers van huiselijk geweld moet er passende, hulp en/of een veilige opvang zijn. Opvang het liefst op een plek waar alle hulp onder een dak geboden kan worden.

- + Al bij de zwangerschap vindt er screening plaats op hoog risicosituaties.
- + Consultatiebureaus (CJG/JGZ) bieden begeleiding in het omgaan met huilgedrag van baby's.
- + De ChristenUnie zet zich in voor een aanpak kindermishandeling waarin aandacht is voor preventie en voor het versterken van de interactie tussen kind, verloskunde, onderwijs en Veilig Thuis.
- + We kijken ook naar een gericht cursusaanbod voor aankomende ouders en hen zo voor te bereiden op de veranderingen en vragen die op ouders afkomen.
- + Ouderenmishandeling krijgt de komende periode meer aandacht. Hiervoor overlegt de gemeente met mantelzorg- en ouderenorganisaties.

Hoofdstuk 3 Samen duurzaam wonen in het de IJsseldelta

Waar staat de ChristenUnie voor?

Ieder mens heeft ruimte nodig. Ruimte om te wonen, te werken, te reizen en te recreëren. Maar de ruimte is beperkt, belangen botsen. Natuur, stikstof, woningnood, klimaat en economie, produceren en consumeren, de keuzes van de ChristenUnie zijn ingegeven door het beschermen van het natuurlijk evenwicht dat God in de schepping heeft gelegd. Duurzaam ruimtegebruik is daarbij ons uitgangspunt.

3.1 Wonen: het Groene hart van de IJsseldelta

Een goed en betaalbaar huis in een prettige wijk, dat is voor ons allemaal belangrijk. De beschikbaarheid van de juiste woningen is helaas niet vanzelfsprekend. De ChristenUnie wil dat de gemeente Zwartewaterland met toekomstgericht woningbeleid de woningmarkt stimuleert, zodat starters een steuntje in de rug krijgen, er voldoende passende huurwoningen zijn en er ruimte is voor particuliere (nieuw)bouw. De ChristenUnie knokt voor de kansen van starters, alleenstaanden en jonge gezinnen, voor waardig wonen voor ouderen, voor betaalbaar en duurzaam wonen voor iedereen.

Keuzes die we nu maken, hebben gevolgen voor de leefomgeving van toekomstige generaties. De gemeente heeft hierin een belangrijke regierol. Ecologische, economische en demografische ontwikkelingen maken het mogelijk en noodzakelijk dat er een omslag komt: van sloop en nieuwbouw naar hergebruik, van bebouwen van de open ruimte naar hergebruik en herstructurering van bebouwd gebied. De gemeente zal duidelijke keuzes moeten maken. Ruimtelijke ordening is bij uitstek het onderwerp waar inwoners bij betrokken moeten worden, want het gaat tenslotte over de kwaliteit van de eigen leefomgeving. Ook is het belangrijk dat de infrastructuur op orde is, zoals wegen, fietspaden, openbaar vervoer en snel internet.

Beschikbare woningen

- ⊕ Het woonbeleid van Zwartewaterland moet gebaseerd zijn op de actuele vraag én op toekomstige ontwikkelingen. In de bouwsteen Wonen voor de omgevingsvisie wordt daarom integraal naar de lokale woningmarkt gekeken en worden de noodzakelijke maatregelen beschreven. Het gaat dan om nieuwbouw, revitalisering en doorstroming op de woningmarkt.
- ⊕ De gemeente ontwikkelt voor buurten en wijken leefbaarheidsbeleid samen met betrokkenen zoals: welzijnswerk, politie, onderwijs, bewoners, corporaties. Hiervoor werken wij verder met onze leefbaarheidsplannen.
- ⊕ Strategisch bouwen. Om groene ruimte buiten én binnen de steden te behouden, blijven we inzetten op slimme binnenstedelijke verdichting. Tegelijk onderkennen we dat de woningbouwopgave zo groot is, dat aan bouwen buiten de bestaande kernen niet valt te ontkomen. Aan de randen van onze kernen biedt dat mogelijkheden om aantrekkelijke woonlandschappen tot stand te brengen in combinatie met natuurontwikkeling.
- ⊕ De ChristenUnie wil bestaande bebouwing revitaliseren of het nu gaat om woningen of bedrijven.
- ⊕ De ChristenUnie is voor een woonverplichting bij nieuwbouw. De koper wordt verplicht te gaan wonen in de woning die hij koopt, niet alleen bij nieuwbouw, maar ook in de bestaande bouw.

Ouderen

De ChristenUnie wil dat de gemeente Zwartewaterland de komende periode stevig inzet op de bouw van (aangepaste) woningen en gemeenschappelijke woonvormen voor onze ouderen. Collectieve woonvormen zijn belangrijk omdat ze zorgen voor onderling contact, gezelschap en burenhulp. Ook bevordert het realiseren van voldoende geschikte woningen voor ouderen de doorstroom op de woningmarkt.

- + Er komt in Zwartewaterland ruimte voor woonzorgprojecten maar ook voor meergeneratiewoningen, inclusieve wijken en hofjes. De knarrenhof kan daarbij als voorbeeld dienen.
- + Een vast te stellen percentage van de nieuw te bouwen woningen in Zwartewaterland reserveren we voor passende woonvormen voor ouderen. Bovendien wordt toegankelijkheid standaard meegenomen bij nieuwbouw, zodat alle nieuwe woningen levensloopbestendig zijn.
- + Eventuele belemmeringen in de regelgeving neemt de gemeente weg. Denk dan bijvoorbeeld aan het splitsen van woningen zodat ouders en kinderen gezamenlijk op 1 erf kunnen wonen. Woningcorporaties grijpen renovaties aan om woningen levensloopbestendig te maken.

Betaalbare woningen, ook voor jongeren

Wonen is voor woningeigenaren die al decennia een huis bezitten meestal goed betaalbaar, voor jongeren en huurders in de vrije sector is betaalbaar wonen in onze gemeente een ander verhaal. Daar maken we ons grote zorgen over.

- + Betaalbaar starten: Starters moeten in Zwartewaterland hun wooncarrière kunnen beginnen. We willen de schaarste eerlijk verdelen en een deel van de te bouwen en vrijkomende sociale huurwoningen reserveren voor starters (liefst voor onze eigen jongeren), die op hun beurt doorstromen zodra hun inkomensniveau dat toelaat. We willen ook experimenteren met tiny houses en modulair bouwen.
- + We zetten ons in om starters ruimte te geven op de woningmarkt. We zoeken daarvoor naar nieuwe instrumenten zoals bijvoorbeeld Duokoop (de koper koopt alleen de woning en niet de grond) en koopgarant (kopen met korting meestal via de woningstichting).
- + In Zwartewaterland onderzoeken we de mogelijkheden voor 'duo-wonen': Jongeren en senioren delen een te grote (senioren)woning, zodat jongeren een woonstart kunnen maken en er tegelijk sprake is van een bepaalde mate van ondersteuning voor de oudere(n).

Woningcorporaties

De ChristenUnie wil dat de gemeente Zwartewaterland aan Wetland Wonen de ruimte geeft om innovatief, vraaggericht en toekomstbestendig te kunnen bouwen. De komende raadsperiode moet er een plan zijn hoe we in Zwartewaterland de bestaande woningvoorraad volledig gaan verduurzamen. Wetland wonen draagt zorg voor voldoende sociale huurwoningen. Zij heeft een blijvende taak ten aanzien van de leefbaarheid, op het niveau van de buurt en de wijk. Zij organiseert dat natuurlijk samen met de bewoners.

- + Ruim baan voor woningcorporatie. Naast betaalbare koopwoningen, zijn er vooral meer sociale en (lage) middeldure huurwoningen nodig.
- + De gemeente zorgt samen met Wetland Wonen voor dat er voldoende sociale huurwoningen beschikbaar zijn voor speciale doelgroepen (ambulante cliënten beschermd wonen, statushouders en tienermoeders).

3.2 Ruimte: onze leefomgeving

Een belangrijk deel van ons leven speelt zich af in de openbare ruimte. Daarbij maken we gebruik van gemeentelijke voorzieningen. De straatverlichting werkt, de straat ligt er netjes bij, er zijn bosjes en grasvelden. Stel je eens voor dat we het zonder openbare verlichting moesten doen! Of dat het vuil niet wordt opgehaald? Met dit dagelijks werk draagt de gemeente bij aan ons geluk. De openbare ruimte heeft invloed op onze gezondheid. Als we wandelen, kunnen spelen, hardlopen, of fitnesssen in de buitenruimte. Een hardlooprondje wordt spannender als er een start en finishstreep op de weg staan.

Ook Zwartewaterland moet zich voorbereiden op klimaatverandering. Er komen meer hoosbuien en meer hittegolven. Juist bij de inrichting van de openbare ruimte moet je daar nu keuzes in maken, vindt de ChristenUnie. Met meer ruimte voor water en groen wordt de bebouwde omgeving robuuster. Tegelijk geeft dit weer meer kansen voor biodiversiteit.

Ook voor ons gevoel van veiligheid, de vrijheid om anderen te ontmoeten en contacten te leggen is een goede, sociaal veilige, openbare ruimte van levensbelang. De ChristenUnie denkt dan ook aan groepen die minder makkelijk hun weg vinden, mensen met rollator, blindenstok, of kinderwagen, iedereen moet in onze gemeente zijn of haar weg kunnen vinden.

- + In Zwartewaterland is er voldoende ruimte voor kinderen om te spelen, in speeltuinen, maar ook in bosjes om hutten te kunnen bouwen en in bomen te klimmen. De openbare ruimte daagt uit tot spelen en bewegen, ook voor volwassenen.
- + De openbare ruimte geeft ruimte aan water en groen om klimaatverandering te kunnen vangen. Stortbuien kunnen zo beter opgevangen worden, bij hete zomers gaan we zo hittestress tegen.
- + Onze gemeentelijke gebouwen krijgen zo veel mogelijk groene gevels en daken.
- + Gemeentebestuurders en raadsleden in Zwartewaterland moeten jaarlijks een toegankelijkheidswandeling maken met ervaringsdeskundigen. Dus een geblinddoekte wandeling onder begeleiding van iemand die blind is, of een rondje in een rolstoel. Zo worden de gemeentebestuurders zich bewust van het belang van toegankelijkheid en direct ambassadeurs voor toegankelijkheid.
- + De gemeente geeft ruimte aan inwoners om hun wijk of straat in eigen beheer te onderhouden en geeft daarvoor kwaliteitscriteria mee.
- + De ChristenUnie vindt goed beheer en onderhoud belangrijk voor de uitstraling in de ruimte en voor de veiligheid.
- + Bij openbare ondergrondse afvalcontainers plaatst de gemeente zoveel mogelijk groen, gras en bloemen om op een positieve manier zwerfval tegen te gaan.

Omgevingswet

Per 1 januari 2022 komt een nieuwe wet: de Omgevingswet. Doel van deze wet is het eenvoudiger maken van regels en meer ruimte bieden voor participatie. De nieuwe wet moet bestaande wetten vervangen en zorgen voor een integrale én gebiedsgerichte benadering. De overgang naar de Omgevingswet is een enorme operatie die niet alleen het ruimtelijke domein aangaat maar ook het sociale- en gezondheidsdomein.

- + De ChristenUnie is voor een goede participatieverordening waarin beschreven staat hoe de participatie van burgers vormgegeven moet worden. Vooral: laat de gemeente daarin een goed voorbeeld geven.

- + We pleiten voor een goede omgevingsvisie op gemeentelijk niveau; bij voorkeur gemaakt in dialoog met de bewoners van de verschillende (sub-)wijken;
- + Belangrijk is ook een goed werkend DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet). Vooral: goede ondersteuning voor burgers die niet (zo) digitaal vaardig zijn.
- + Bij de uitvoering van de Omgevingswet werkt de gemeente Zwartewaterland nauw samen met de provincie en het waterschap.

Duurzame bedrijven en duurzame bedrijventerreinen

De bedrijventerreinen in Zwartewaterland zijn een visitekaartje van de gemeente. Het zijn de plaatsen waar geld verdiend wordt, ondernemers elkaar ontmoeten en banen worden gecreëerd, maar ook plaatsen waar inwoners de hele dag verblijven om te werken.

- + In Zwartewaterland zetten we op tijd in op herstructurering van bedrijventerreinen om tegemoet te komen aan veranderende behoeftes van bedrijven aan ruimte. Leegstand trekt criminaliteit aan.
- + Zwartewaterland stimuleert goede onderlinge samenwerking tussen ondernemers met (vrijwillig of verplicht) parkmanagement.
- + Een ondernemersfonds kan ondernemers helpen om gezamenlijk bij te dragen aan een beter ondernemersklimaat. Per kern of industrieterrein wordt de wenselijkheid hiervan onderzocht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de ervaringen met het fonds in de kern van Genemuiden.
- + Zorg voor goede bereikbaarheid per OV en fiets.
- + Maak bedrijventerreinen aantrekkelijker door groene ruimtes toe te voegen zodat er gesport en gewandeld kan worden in de pauzes en avonduren. Het groen heeft ook positieve effecten op het gebied van klimaat en gezondheid.
- + De ChristenUnie wil dat de gemeente samen met de ondernemers inzet op energiebesparing bij bedrijven en opwekking van duurzame energie. Maak samen duidelijke doelen voor energiebesparing.
- + Stimuleer de circulaire economie door kenniskringen die zich richten op het besparen van grondstoffen te besparen, energie en het gebruik maken van elkaars warmte of energie.
- + De ChristenUnie is tegen 'verdozing' van het buitengebied. We verzetten ons tegen de bouw van nieuwe distributiecentra of datacentra in ons groene gebied.

Natuur en Landschap

De ChristenUnie zet zich in voor het behoud van het landschap, de plattelandscultuur en voor de bescherming van het milieu en de biodiversiteit. Natuur is kwetsbaar en kan niet voor zichzelf spreken. Er zijn dus regels nodig om de natuur en landschap te beschermen. Het landschap van Zwartewaterland is bijzonder: De weidsheid van Polder Mastenbroek met haar historische wortels in 1364. Het fantastische dorpsgezicht van Genne; de uiterwaarden en het Zwartemeer en natuurlijk mag Zwartewatersklooster niet worden vergeten. Het is het behouden waard. Het betekent dat bij ontwikkelingen de inpassing en versterking van het landschap essentieel zijn.

- + Bij de inrichting van de openbare ruimte in Zwartewaterland wordt rekening gehouden met (historische) landschappelijke elementen.
- + Geen bezuiniging op natuur- en milieueducatie, maar eerder een verdubbeling van de inzet
- + De ChristenUnie pleit voor een strengere en steviger inzet van de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving en het ruimtelijk kwaliteitsfonds.
- + In Polder Mastenbroek willen wij liever geen windmolens, om zo ook een groot open gebied te behouden, o.a. voor de beleving van de weidsheid van de polders en de waarde van de polder voor weidevogels.

- ⊕ Verrommeling, versnippering en opdringerige zichtlocaties langs wegen willen we tegengaan en we gaan daar ook sterker op handhaven.

Groene Schoolpleinen

We stimuleren groene schoolpleinen. Kinderen vinden een groen schoolplein leuker, mooier en prettiger, zijn geconcentreerder, rustiger, bewegen meer, zijn meer in contact met de natuur en hebben een uitdagendere speelomgeving. Daarnaast draagt een groen schoolplein bij aan verminderen van wateroverlast, hittestress en is het goed voor de biodiversiteit

Afstemming over kwetsbare natuur bij Regionale Energie Strategie (RES)

Ruimtelijke principes en afwegingskaders voor natuur en landschap zijn voor de meeste RES'en nog onvoldoende uitgewerkt. De ChristenUnie pleit voor een goede balans tussen het belang van duurzame energieopwekking en het belang van landschappelijke waarde.

Verkeerde keuzes kunnen zeer negatieve en langdurige consequenties voor natuur en landschap hebben.

- ⊕ De gemeente Zwartewaterland betreft actief de organisaties en bewoners uit de omgeving bij het uitwerken van de plannen. Anders komen we bij de uitvoering in de problemen, raken we achter in het halen van onze doelen en delft de natuur verder het onderspit.
- ⊕ Zwartewaterland trekt samen met de buurgemeenten op om een goede, gecoördineerde inpassing van energieopwekking vorm te geven.

3.3 Mobiliteit

Waar staat de ChristenUnie voor?

Goede wegen, paden en OV-verbindingen zijn noodzakelijk om economische, sociale en culturele activiteiten te ondernemen. Mobiliteit brengt mensen bij elkaar. Maar de groeiende mobiliteit mag niet ten koste gaan van onze leefomgeving.

Meer dan de helft van de verplaatsingen gebeurt op korte afstand. Daarom krijgt langzaam verkeer in onze gemeente zoveel mogelijk voorrang. We willen de directe leefomgeving zo autoluw mogelijk. Dit maakt onze woonomgeving leefbaar, veilig en duurzaam. Bij verdeling van de openbare ruimte en instelling van verkeerslichten binnen onze gemeente kiest de **ChristenUnie daarom voor het STOP principe: Eerst Stappen, dan Trappen (fiets), dan Openbaar vervoer en vervolgens pas de Personenwagen.**

De ChristenUnie gaat zich de komende periode verder inzetten voor verduurzaming van de mobiliteit (volledig CO2-neutraal in 2040), voor het vermijden van overbodig verkeer en voor vergroting van het aandeel lopen, fietsen en openbaar vervoer in de totale mobiliteit.

Om deze duurzame mobiliteitstransitie te realiseren investeren we in sociaal veilige wandelroutes, in meer ruimte voor de fiets met een fijnmazig netwerk van doorfietsroutes met een hoge kwaliteit, in snelle, frequente en rechtstreekse busverbindingen en in een goede afstemming tussen mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling. De gemeente Zwartewaterland is (samen met provincie en Rijk) verantwoordelijk voor infrastructuur van hoog niveau.

Voor voetgangers

- ⊕ Barrières voor voetgangers moeten verdwijnen, te beginnen bij basisscholen, winkelcentra, zorgvoorzieningen en andere belangrijke ontmoetingsplekken en de looproutes daar naar toe. Verhoogd liggende trottoirs moeten op elke hoek voorzien zijn van op- en afritbanden voor

rolstoelen, rollators en kinderwagens. Voetpaden moeten volledig gebruikt kunnen worden dus obstakels worden weggehaald en overhangend groen of heggen teruggebracht tot de erfgrans.

- + Wandelpaden van en naar openbare voorzieningen wil de ChristenUnie voorzien van voldoende bankjes, zodat ook mensen die minder goed ter been zijn, geregeld kunnen rusten of elkaar ontmoeten.
- + In het gemeentelijke handboek voor de inrichting van de openbare ruimte komen duidelijke eisen voor de toegankelijkheid.

Voor fietsers

- + Fietsroutes moeten comfortabel zijn en worden daarom uitgevoerd in rood asfalt. Bij 50 km wegen zijn fietspaden de norm.
- + Slecht onderhouden fietspaden worden aangepakt. Knelpunten in kaart. Met onze inwoners en de (lokale) fietsersbond gaan we de fietsknelpunten inventariseren. We kijken daarbij onder andere naar comfort, veiligheid, directheid en doorstroming. Hierbij verdient de route door Zwartsluis voor fietsers aandacht om een goede doorgaande fietsroute te maken. Daarnaast blijven wij benadrukken dat een kortere fietsverbinding tussen Genemuiden en Hasselt echt nodig is.
- + We stimuleren het gebruik van de fiets in het woon- werkverkeer met zo min mogelijk hinder van obstakels en het overig verkeer.
- + Bij winkelcentra, bushaltes en overige attractiepunten komen genoeg fietsenrekken die voldoen aan de normen van Fietsparkeur zodat fietsen veilig en gebruiksvriendelijk kunnen worden gestald.
- + Wij willen fietsvriendelijke horeca het predicaat fietscafé geven. Deze gelegenheden hebben bijvoorbeeld voldoende stallingen, een sanitaire ruimte, een EHBO-uitrusting, een fietsreparatieset inclusief fietspomp, een gratis watervulpunt en bieden de mogelijkheid om elektrische fietsen op te laden.
- + De ChristenUnie gaat zich inzetten voor oplaadpunten voor elektrische fietsen en watertappunten bij culturele plekken.

Openbaar vervoer

- + De provincie is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer, de gemeente voor andere vormen van publiek vervoer, zoals het leerlingenvervoer. Hier gaat ongeveer even veel geld in om. Door dit vervoersaanbod te combineren op plekken en tijden waar de vraag naar OV te laag is, is veel efficiency winst te bereiken.
De gemeente zet samen met de provincie in op slimme combinaties van doelgroepenvervoer (regiotaxi's, scholierenvervoer, wmo-vervoer) en openbaar vervoer op plekken en tijden waar reguliere buslijnen onvoldoende rendabel zijn.
- + OV-abonnementen moeten in de hele regio geldig zijn in zowel bus als trein, ongeacht de vervoerder. Hierdoor kunnen sommige reizigers tientallen euro's per maand besparen. De gemeente gaat hiervoor lobbyen bij de provincie en NS.
- + Nieuwe bewoners krijgen informatie over de OV-bereikbaarheid van hun woonwijk.
- + De gemeente spant zich in om onze kernen goed bereikbaar te houden voor het OV.

Verkeersveiligheid

- ⊕ Uitgangspunt voor het inrichten van de verkeersinfrastructuur is het Duurzaam Veilig principe: wegen zo inrichten dat voor weggebruikers de maximumsnelheid al duidelijk blijkt uit de weginrichting en zij hun snelheid hieraan aanpassen.
- ⊕ Het verkeer moet met name voor voetgangers en fietsers veiliger worden. Wij zetten in op minimaal 50 procent minder verkeersslachtoffers in 2030 ten opzichte van 2022.
- ⊕ Op basis van registratie van de ongevallen brengt de gemeente tenminste elke vier jaar de zogenaamde 'gevaarlijke plekken' in beeld.
- ⊕ De gemeente Zwartewaterland werkt actief mee aan het realiseren van verkeerslessen op basisscholen en bij instellingen en stimuleert dat scholen zich aansluiten bij het verkeersveiligheidslabel. (www.verkeersveiligheidslabel.nl).

Automobilisten

- ⊕ Om achterstanden in het onderhoud te voorkomen moet de gemeente werken met actuele onderhoudsplannen voor de (vaar)wegen en bruggen. Bij onderhoud overlegt de gemeente met externe partijen op het gebied van kabels en leidingen zodat de weg maar een keer 'open' hoeft.
- ⊕ Per dag rijden diverse pakketdiensten vele kilometers door de gemeente voor het bezorgen en ophalen van bestellingen. Een pakketautomaat per kern en het stimuleren van het afhalen van pakketjes bij afhaalpunten in wijkwinkelcentra tijdens het boodschappen doen kan de omvang van dit verkeer beperken. Ook verkent de gemeente met lokale ondernemers of een gezamenlijke bezorgservice opgezet kan worden om onnodige verkeersbewegingen te voorkomen.

Parkeren

- ⊕ Bij nieuwbouw en herstructurering gaan we in Zwartewaterland parkeren zo veel mogelijk aan de rand van de wijk organiseren om zo in de wijk alle ruimte aan spelende kinderen, voetgangers en fietsers te kunnen geven.
- ⊕ Ook wil de ChristenUnie dat de gemeente het gebruik van deelauto's stimuleert waardoor er minder blik op straat komt. Zo kunnen woonstraten worden vergroend en autoluw worden ingericht en hebben voetgangers, fietsers en spelende kinderen daar het primaat. Zo stimuleren we in Zwartewaterland duurzame mobiliteit, worden wijken leefbaarder en veiliger en is er plaats voor meer woningen.
- ⊕ De gemeente ondersteunt bewoners die hun straat één maand autovrij willen maken. In deze maand testen bewoners alternatieven voor de auto en is er in deze leefstraat meer ruimte voor ontspanning, spel en ontmoeting.
- ⊕ Het aantal laadpalen wordt uitgebreid en volgt de groei van het aantal elektrische auto's. Hiervoor mogen geen wachtlijsten zijn. Rekening houden met bestaande parkeerdruk en overleg met omwonenden vindt de ChristenUnie belangrijk. De laadpalen krijgen bij voorkeur een plek aan de randen van wijken of worden geclusterd op parkeerterreinen. Er is dus geen recht op een laadpaal voor de eigen deur.
- ⊕ Inwoners krijgen de mogelijkheid de eigen auto op te laden via een kabel over de stoep mits voldoende voorzorgsmaatregelen zijn genomen (voorkomen van valgevaar passanten).
- ⊕ Parkeerterreinen nemen nu onnodig kostbare ruimte in en dragen niet bij aan een leefbare woonomgeving. Bij nieuwbouw moet parkeren daarom zoveel mogelijk op eigen terrein en inpandig. Bestaande parkeerterreinen worden waar dit ruimtelijk inpasbaar is voorzien van daken met zonnepanelen om zo bij te dragen aan de klimaatopgave.

Actieplan deelauto's

Een auto voor de deur is handig maar kost ook veel ruimte. Straten vol blik zijn minder leefbaar. Elke gewone personenauto wordt gemiddeld 23 uur per dag niet gebruikt. Door het gebruik van deelauto's te stimuleren kan veel ruimte worden bespaard en stimuleren we de verduurzaming van de mobiliteit. Zo bespaart elke autodeler 8 tot 13% CO₂.

Er wordt daarom een Actieplan deelauto's gemaakt samen met bewoners, bedrijven en aanbieders van deelauto's. Doel is tenminste 1 deelauto per 75 woningen in 2025 en reductie van het aantal geparkeerde auto's van inwoners met 15% in 2030.

In het actieplan worden de volgende punten concreet uitgewerkt:

- De gemeente ondersteunt initiatiefnemers van coöperatieve deelautoprojecten en zorgt voor kennisdeling tussen initiatieven.
- De gemeente stimuleert dat alle deelautoaanbieders in Zwartewaterland hun auto's aanbieden op Mobility as a Service-platforms zodat inwoners en bezoekers gemakkelijk gebruik kunnen maken van deelauto's van verschillende aanbieders.
- De gemeente reserveert voldoende parkeerplekken voor autodeelprojecten.
- Het gebruik van een deelauto wordt gepromoot bij het aanvragen van een rijbewijs
- Bij introductie van deelautoprojecten in de wijk maakt de gemeente vooraf afspraken met de wijk over het weghalen van parkeerplekken bij een groeiende deelname aan het deelautoproject.
- Er komt een budget om vrijgekomen parkeerplekken snel om te bouwen tot ruimte voor groen, spelen en fietsparkeren zodat bewoners snel resultaat zien in een verbetering van de kwaliteit van hun woonomgeving.
- De gemeente gaat bedrijven stimuleren om te kiezen voor deelauto's, fietsen en OV als alternatief voor de leaseauto of privéauto. De gemeente zoekt hiervoor koplopers die andere bedrijven enthousiast maken om ook mee te doen.

3.4 Betaalbare en klimaatvriendelijke energie en warmte

De ChristenUnie wil zoveel mogelijk toe naar een regionaal vormgegeven energiesysteem van volledig hernieuwbare energie. De gemeente heeft de regie in deze energietransitie en zorgt er ook voor dat het doel haalbaar en betaalbaar is en iedereen de overstap mee kan maken.

Energiecoöperaties en lokale initiatieven

Energiecoöperaties brengen de energietransitie dicht bij de burger en maken lokaal eigendom mogelijk. Daarom willen we dat het gemeentebestuur Energiek Zwartewaterland voor vol aanziet en als het nodig is praktisch en financieel ondersteunt. Dit geldt ook voor projecten voor kleinere maatregelen thuis, zoals isolatie. De gemeente ziet toe op een goede verdeling tussen de lasten en de lusten.

Participatie

Belangrijk is dat omwonenden nauw betrokken worden bij plannen voor energieopwekking, zoals zonne-energie en windmolens, en dat zij kunnen meeprofiteren van de voordelen. Participatie zorgt ervoor dat lusten en lasten eerlijker worden verdeeld en kan op allerlei manieren: van een gebiedsgebonden bijdrage die terugvloeit naar de lokale samenleving tot een aandeelhouderschap

van inwoners/coöperatie. Belangrijk is wel dat dit voor iedereen in Zwartewaterland bereikbaar is (dus ook voor inwoners met een kleinere portemonnee). Liefst laten wij 100% van de baten terugvloeien in de gemeenschap.

Afscheid nemen van aardgas

Bij nieuwbouw is aardgas-loos bouwen inmiddels de norm. De doelstelling is dat Nederland in 2050 geen aardgas meer gebruikt. Dit betekent nogal wat voor een eigenaar van een bestaande woning. De gemeente Zwartewaterland speelt hier lokaal op in door te zorgen voor passende plannen. Hierbij wordt ook gekeken naar de inzet van geo- en aquathermie.

- ⊕ Isolatie van de woning is de eerste stap. Daarna volgen maatregelen als zonnepanelen en de inzet van warmtepomp of aansluiting op warmtenet.
- ⊕ De gemeente ondersteunt ook de minima in Zwartewaterland bij het verduurzamen van hun woning en zet hier subsidieregelingen voor in.
- ⊕ Voorkom energiearmoede: Waar aardgas wordt vervangen door duurzame warmte, investeren we direct in isolatie zodat de energierekening omlaag gaat.
- ⊕ Een inwoner van Zwartewaterland moet op 1 plek terecht kunnen voor zowel technische als financiële arrangementen om zijn woning aan te passen.
- ⊕ De ChristenUnie ziet de rol van de gemeente in het faciliteren van duurzaamheidsfondsen en duurzaamheidsleningen en wil dat de gemeente zich aansluit met een gemeentelijke verduurzamingsregeling.
- ⊕ Het uitvoeringsplan om afscheid te nemen van aardgas wordt per wijk samen met de bewoners en gebouweigenaren uit de wijk bepaald. Ook willen we ruimte voor participatie en zeggenschap vanuit de buurt en voor coöperatieve modellen van warmtenetten. Consumentenbescherming en keuzevrijheid staan hierbij hoog in ons vaandel.
- ⊕ Zon op dak en laadpalen in Bouwbesluit: Opwekking van zonne-energie op daken en in gevels is een uitstekende vorm van meervoudig ruimtegebruik. Door de groei van elektrische mobiliteit zal de vraag naar laadmogelijkheden toenemen. Daarom wordt geschiktheid van daken voor zonne-energie en het aanleggen van laadinfrastructuur verplicht in de duurzaamheidsverordening.
- ⊕ De gemeente Zwartewaterland monitort met Wetland Wonen of de prestatie-afspraken en doelen voor het verbeteren van de energiehuishouding van woningen worden gehaald.
- ⊕ Klimaatbestendige nieuwbouw. Bij nieuwbouw gaat het niet alleen om energiebesparing en gasvrij bouwen, maar ook om klimaatbestendigheid, zowel voor wat betreft de omgang met water - waaronder het afkoppelen van hemelwater en afvalwater - als het voorkomen van hittestress. We willen beter gebruik maken van de huidige juridische mogelijkheden en verkennen wat er extra nodig is, zoals aanpassing van het Bouwbesluit.
- ⊕ Nul-op-de-meter bij nieuwbouw. De ChristenUnie stimuleert de bouw van nul-op-de-meterwoningen bij nieuwbouw door woningcorporaties. Op deze manier versnellen we de verduurzaming van de woningbouwsector.

Meer wind- en zonne-energie

De ChristenUnie vindt het belangrijk zorgvuldig met zonne-energie projecten om te gaan. Daarom ook zijn we kritisch als het gaat om zonne-parken op landbouwgrond. Het plaatsen van zonnepanelen op de grote lege daken van gebouwcomplexen in Zwartewaterland heeft onze voorkeur. We denken dan aan gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed en particuliere woningen, de industrie maar ook corporatiebezit en VvE's. De opgave is echter zo groot dat het zonneparken in het buitengebied toch mogelijk wel nodig zijn. We gaan dan uit van multifunctioneel ruimtegebruik en willen dan een maximale inpassing en minimale schade aan de ruimtelijke kwaliteit.

- ⊕ Voor grootschalige zon- en windprogramma's hanteert de gemeente ook sociaal-maatschappelijke kaders (inspraak, participatie, welke gebieden eerst) met aandacht voor:
  - Actieve betrokkenheid van omwonenden, grondeigenaren en overige belanghebbenden.
  - Streven naar minstens 75% lokaal eigendom.
  - Zorgvuldige integratie in het landschap met aandacht voor biodiversiteit
  - De gemeente Zwartewaterland hanteert de principes van de Gedragscode Zon op Land.
- ⊕ Voor de locaties windmolens willen wij samenwerking met omliggende gemeentes. Een energielandschap rond Tolhuislanden/A28 is voor ons een kansrijke ontwikkeling waar ook mogelijkheden liggen voor onze industrie om mee te doen.
- ⊕ In Polder Mastenbroek willen wij liever geen windmolens, om zo ook een groot open gebied te behouden, o.a. voor de beleving van de weidsheid van de polders en de waarde van de polder voor weidevogels.

Energiebesparing industrie

De gemeente moet de lokale industrie uitdagen om samen een energiebesparingsconvenant te sluiten. Door samen te werken, brengen bedrijven elkaar tot ideeën, en zetten ze extra stappen om energie-efficiënt te worden.

- ⊕ De gemeente neemt in de verkeers- en vervoersplannen CO2-emissiereductie integraal op. Met aandacht voor alternatieven voor de auto, het delen van de auto, het stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fietsverkeer.
- ⊕ Bij grootschalige energieprojecten moet de omgeving zeggenschap krijgen en kunnen participeren.
- ⊕ De gemeente Zwartewaterland zorgt ervoor dat de eigen behoefte aan energie duurzaam, binnen de landsgrenzen, het liefst zo regionaal mogelijk opgewekt wordt.
- ⊕ In de komende raadsperiode maken we het gemeentelijke inkoopbeleid volledig duurzaam en eerlijk: 100% schone energie uit Nederland en producten die voldoen aan de regels van eerlijke handel.
- ⊕ Met woningcorporaties spreken we af dat alle sociale huurwoningen in 2040 energieneutraal (nul-op-de-meter) zijn, waarbij de woonlasten gelijk blijven.

3.5 Klimaatadaptatie en Natuurbeleid

Vergroening stedelijk gebied en schone lucht

Natuur is goed voor de mens. De komende periode behouden en breiden we daarom groen uit in Zwartewaterland en vervangen we zoveel mogelijk bestrating door groen(stroken). Verdichting en vergroening moeten hand in hand gaan om hittestress te verminderen, biodiversiteit in onze kernen te vergroten en bij te dragen aan schonere lucht en betere leefbaarheid. We ondersteunen particuliere initiatieven die daaraan bijdragen.

- ⊕ Zwartewaterland zal ook het Schone Lucht Akkoord meeondertekenen, zodat de ambitie van 50% gezondheidswinst ruimschoots wordt gehaald en gaat met de industrie in gesprek over vermindering van de uitstoot.
- ⊕ De ChristenUnie pleit voor goede voorlichting (campagne) over het stoken van hout en over het nut van houtrookfilters.

Biodiversiteit.

De biodiversiteit (soortenrijkdom) neemt schrikbarend af. Doel is om de biodiversiteit en natuurrijkdom te versterken. Dit doen we in Zwartewaterland door:

- + Vergroening van het stedelijk gebied (met gebruikmaking van inheemse soorten). Onderhoud en herinrichting van bestaande parken en plantsoenen als het Van Stolkspark dragen daar aan bij, maar ook het maken van nieuwe plekken.
- + Natuurvriendelijke maatregelen bij plagen als de eikenprocessierups.
- + Gemeentegrond alleen te verpachten onder strikte duurzaamheidsvoorwaarden gericht op behoud of versterking van de biodiversiteit.
- + Ontwikkeling van zonnevelden gebeurt met aandacht voor biodiversiteit en landschap. We zetten daarvoor de Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving in.

Toekomstbestendig waterbeheer

'Leven met water' raakt ook Zwartewaterland. Door versteende gebieden en de toename van extreme buien ontstaat steeds vaker overlast en schade. De extremen merken we ook in lange droge, hete periodes. Daarom is het noodzakelijk dat de gemeente een strategie ontwikkelt. Dit vraagt goede samenwerking met de waterschap Drents Overijsselse Delta.

Er moet een plan komen waarin de gemeente en het waterschap het watersysteem als één systeem beschouwt, los van de verschillende verantwoordelijkheden. Waterschappen kunnen meer binnenstedelijk investeren dan ze tot nu toe doen, immers het merendeel van hun inkomsten komt uit de bebouwde omgeving. Vervolgens kan met dit plan de samenwerking worden gezocht met de provincie en het deltaprogramma, om de noodzakelijke financiering van de projecten rond te krijgen.

- + Inwoners hebben een belangrijke rol als het gaat om waterberging. De gemeente werkt aan bewustwording op dit punt, bijvoorbeeld door een publiekscampagne. In wijken waar gewerkt wordt aan de riolering worden inwoners gericht uitgenodigd om mee te doen met afkoppelen.
- + Er wordt zoveel mogelijk ingezet op een aparte afvoer en gebruik van regenwater.
- + De gemeente stimuleert de aanleg van groene daken en geeft zelf het goede voorbeeld. Daarmee werken we in Zwartewaterland aan meerdere doelstellingen tegelijk: waterberging, verkoeling, biodiversiteit en zonnepanelen leveren meer rendement.

Inzameling herbruikbare grondstoffen

De normen voor afvalscheiding worden steeds strenger. In 2025 mag er nog 30 kilo restafval per persoon per jaar zijn. In afval zitten waardevolle grondstoffen die niet verloren mogen gaan. De ChristenUnie wil afval zien als grondstof. Als afval goed gescheiden wordt ingezameld bij de bron, kunnen de grondstoffen worden aangeboden voor hergebruik.

- + Afval scheiden blijft de norm.
- + Het tegengaan van zwerfafval heeft prioriteit.
- + De gemeente Zwartewaterland stimuleert ook scholen en maatschappelijke organisaties om afval te scheiden en faciliteert hen hierin zoveel mogelijk.
- + Er wordt meegedaan aan landelijke bewustwordingsacties rond het voorkomen en hergebruiken van afval, zwerfvuil en compost.
- + Bij aanbesteding neemt de gemeente op dat grondstoffen aan het eind van de levenscyclus eenvoudig te scheiden en herbruikbaar moeten zijn.
- + Hergebruik via kringloopwinkels en afvalbrengstations wordt gepromoot.
- + Gezamenlijk aanpak circulaire economie met lokale branche en ondernemersverenigingen (bijv. voor het uitwisselen van lokale reststromen).

Hoofdstuk 4 Samen werken en doen

De ChristenUnie staat voor een economie die er is voor mensen in plaats van andersom. Een goede markt komt tot haar recht als arbeid en kapitaal geen tegengestelde krachten zijn en als ondernemers, werkgevers en werknemers van elkaars talenten profiteren. Bedrijven en ondernemers in Zwartewaterland zijn onmisbaar. Ze zijn van grote waarde voor onze economie en leefbaarheid. Ze creëren werk en zorgen voor innovaties. Een sterke lokale en regionale economie is een randvoorwaarde en een middel om andere doelen te realiseren. De economie draait niet alleen om groei en consumeren, maar ook om de kwaliteit van leven.

4.1 Ondernemen

Een economie is volgens de ChristenUnie pas gezond als iedereen een kans krijgt en verantwoordelijkheid neemt, als werken en vrije tijd in balans zijn, als groei groen is en grenzen kent. De Coronacrisis heeft laten zien hoe sterk bedrijven ook afhankelijk zijn van een goed functionerende overheid. Aan de andere kant mogen we van ondernemers en bedrijven vragen om ook dienstbaar te zijn aan de lokale samenleving.

De lokale overheid speelt, samen met kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere overheden, een belangrijke rol in de versterking van de regionale arbeidsmarkt en de (regionale) circulaire economie. Het MKB is onmisbaar voor werkgelegenheid, de lokale economie, voor ontwikkelingen van producten en voor de leefbaarheid. De ChristenUnie komt op voor ondernemers en vindt de gemeente zich in principe moet opstellen als partner voor ondernemers.

- + De gemeente moet goede voorwaarden scheppen, en lokaal en regionaal en (maatschappelijk) verantwoord ondernemerschap stimuleren.
- + Gemeentelijke inkoop doen we in Zwartewaterland zoveel mogelijk lokaal of regionaal en met oog voor het MKB.
- + Bevorderen van innovatie in het MKB. Toekomstbestendige (familie) bedrijven moeten voortdurend door ontwikkelen. De gemeente ondersteunt daarin, bijvoorbeeld via (het stimuleren van onderlinge) kennisdeling/kenniskringen.
- + Sociale ondernemers krijgen een grotere kans bij aanbestedingen en overheidsinkoop; Bij alle aanbestedingen is social return een voorwaarde.
- + Voor ondernemers moet er één (digitaal) loket zijn waar men met alle (aan)vragen terecht kan. Dit loket sluit aan bij het provinciale loket.
- + Veel mensen werken tegenwoordig zonder in loondienst te zijn, bijvoorbeeld als zelfstandige zonder personeel (ZZP'er). Soms verdienen zij minder dan nodig is om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. De gemeente moet wat de ChristenUnie betreft actief gebruik te maken van de wettelijke mogelijkheden om hen zo nodig te ondersteunen. Het voeren van een bedrijf aan huis moet een kleine zelfstandige niet onnodig moeilijk worden gemaakt.

4.2 Werken en rusten

De ChristenUnie hecht grote waarde aan een goede balans tussen werken, zorgen en rusten. De ontwikkeling naar een 24-uurs economie lijkt niet te stoppen. Tegelijkertijd zien we mensen op zoek naar meer rust en onthaasting. De coronacrisis heeft die behoefte onderstreept. Onze samenleving en economie gedijen als er rustmomenten zijn. Vanuit onze christelijke levensovertuiging genieten wij

van de zondag als collectief rustmoment. God geeft ons niet voor niets zes dagen om te werken, en een zevende dag om te genieten van rust, kerkdiensten, verstillig en van gezin en familie.

4.3 Bloeiende binnensteden

De detailhandel verandert van aard en structuur. Hierop moeten we de komende periode inspelen. De ChristenUnie let hierbij op de leefbaarheid van de kernen en op sociale veiligheid in en rond winkelgebieden.

- ⊕ Om het winkelgebied in Zwartewaterland meer te concentreren, en de leefbaarheid van de centra te bevorderen, gaan we winkelbestemmingen zo nodig wijzigen in woonbestemmingen. Daarbij gaan we, net als bij nieuwbouw, uit van een woonverplichting voor de betreffende panden.
- ⊕ De ChristenUnie zet zich in voor optimaal onderhoud en de uitstraling van de openbare ruimte in de kernen en winkelcentra. Toegankelijkheid voor mensen met een beperking is een belangrijk punt van aandacht hierbij.
- ⊕ We willen zoveel mogelijk functies behouden in onze kernen. We gaan hier creatief mee om, bijvoorbeeld door het combineren van functies.
- ⊕ Leefbaarheidsplannen moeten gewoon door blijven gaan.

4.4 Gezonde agrarische sector

Voedsel is een geschenk van God aan mensen. Boeren en tuinders werken aan goed en gezond voedsel en hebben een nauwe verbondenheid met de schepping. De ChristenUnie is trots op onze agrarische sector en heeft hart voor boeren en tuinders. Een toekomstbestendige agrarische sector heeft een gezonde economische basis, is innovatief, gaat zorgvuldig om met bodem, grondstoffen en energie en produceert in balans met dier en leefomgeving. Een groot deel van ons buitengebied wordt gevormd door veenweidegebied. De komende periode is het omgaan met het veenweidegebied in het licht van water, bodemdaling en CO2 uitstoot een belangrijk aandachtspunt voor ons waarbij we zoeken naar manieren om, ondanks beperkingen, toch een goede agrarische sector mogelijk te maken.

Het is ook belangrijk om te weten waar ons eten vandaan komt. Daarbij is een betere verbinding tussen stad en platteland van belang. Ook de lokale overheid kan een andere eetcultuur bevorderen door bij te dragen aan meer lokale, biologische en gezondere producten en voedselketens. Wellicht kan er ook meer in onze bebouwde omgeving: stadslandbouw. Het verlevendigt onze gemeente, brengt onze voedselproductie dichterbij huis en maakt de openbare ruimte groener en leefbaarder. De gemeente Zwartewaterland geeft aan welke gronden er geschikt zijn om (tijdelijk) een stadsakker te beginnen. Wat dat betreft is de sociale moestuin ook een prachtig voorbeeld.

- ⊕ We stimuleren het oprichten van regionale voedselmarkten, met gebiedscoöperaties en samenwerking met supermarkten zodat het lokale product rechtstreeks van boeren naar inwoners wordt gebracht. De komende periode wil de ChristenUnie daarom dat de gemeente samen met boeren, voedselproducenten en de (super)markt gaat inzetten op het promoten van het eten van lokale producten.
- ⊕ Verbinding tussen school, voedsel en natuur door educatie op het gebied van cultuur en landschap te versterken. Elke basisschoolklas krijgt de gelegenheid om een (circulaire) boerderij te bezoeken, een schooltuin aan te leggen of een excursie naar een natuurgebied te maken. Zo kunnen leren kinderen wat gezond voedsel is, hoe dat duurzaam kan worden geproduceerd en wat voor impact voedsel heeft. Bovendien kan dit behulpzaam zijn bij het

onderwijs over duurzaamheid en klimaatverandering in het algemeen en specifieke onderwerpen als vegetarisme en recycling.

- + Goede voorbeelden door de gemeente: 100% duurzaam en zo lokaal mogelijk.
- + Stimuleer 'voedsel juttten' door het planten van bomen met eetbare vruchten in de openbare ruimte.
- + Bij het opstellen van een visie op het buitengebied wil de ChristenUnie inzetten op een toekomstbestendige agrarische sector. Kernwoorden: Kringlooplandbouw, lokale voedselketens en de boer als medebeheerder van de openbare ruimte.
- + Landbouwondernemingen krijgen de ruimte voor een moderne bedrijfsvoering door investeringen mogelijk te maken, voor zover deze een bijdrage levert aan duurzaamheid, dierenwelzijn, energiebesparing, milieu, klimaat en landschap.

4.5 Op zoek naar werk

Het hebben van werk is belangrijk. Ons werk is de plek waar talent en verantwoordelijkheid tot hun recht komen en contacten aangaan met anderen. Gelukkig kent Zwartewaterland een lage werkloosheid. Toch zijn er ook mensen hebben de afgelopen periode een beroep moeten doen op de steunmaatregelen van het rijk. Mensen met een eigen zaak of ZZP'ers. Het is belangrijk dat zij hun beroep weer op kunnen pakken en uit hun bedrijf weer een inkomen kunnen halen.

Het is goed dat we veel regelingen hebben om deel blijven nemen aan de samenleving, en om een fatsoenlijk inkomen te hebben. Er zijn daarnaast te veel mensen die ondanks een baan dichtbij of onder de armoedegrens leven. Ook het langdurig gebruik maken van regelingen maakt dat mensen steeds verder wegzakken in structurele armoede. Dit willen we niet laten gebeuren. We leven in één van de rijkste landen ter wereld maar ook in Nederland is armoede en lukt het niet iedereen het hoofd boven water te houden. De ChristenUnie vindt dat niemand in Zwartewaterland aan zijn of haar lot mag worden overgelaten. Dit vraagt niet alleen om een goede manier van omgaan met de sociale zekerheid maar vooral om het scheppen van randvoorwaarden waarbinnen mensen zelf aan perspectief kunnen werken.

- + De ChristenUnie zet zich in voor positief bijstandsbeleid waarin wordt uitgegaan van vertrouwen en de menselijke maat. We zien mensen niet als een kostenpost, maar we ondersteunen hen om een bijdrage te leveren aan de buurt waar ze wonen. De gemeente is daarin een betrouwbare partner die met vertrouwen in mensen, uitgaat van mogelijkheden van inwoners en daarin niet de regels leidend laat zijn.
- + Solidariteit komt van twee kanten. Dit betekent dat er rechten zijn maar ook plichten. De gemeente staat daarin dicht bij haar inwoners en helpt bij het herstellen van een fout. We bestempelen mensen niet zomaar als fraudeur. Wanneer mensen bewust misbruik maken van regelingen, fraude plegen of niet willen werken, stellen we duidelijk een grens en is er geen recht meer op uitkering.
- + In Zwartewaterland zijn we alert op arbeidsdiscriminatie op welke grond dan ook. De gemeente zelf moet ook oog hebben voor ongelijkheid in eigen beleid.
- + De ChristenUnie vindt dat de gemeente heel zorgvuldig en terughoudend moet zijn als het gaat om het vragen van een tegenprestatie. Het is belangrijk een tegenprestatie zoveel mogelijk aansluit bij de eigen kennis en talenten van mensen. De tegenprestatie mag niet ten koste gaan van regulier werk en ook mantelzorg geldt als tegenprestatie.
- + De ChristenUnie wil dat er aparte aandacht is voor re-integratie van 55-plussers omdat deze groep aan andere aanpak vraagt.

4.6 Werk voor iedereen

De arbeidsmarkt is constant aan het veranderen. Naast vaste contracten bij bedrijven, beginnen steeds meer mensen voor zichzelf als ZZP'er. Binnen de zorg, logistiek, en de bouw volgen de technologische ontwikkelingen elkaar snel op. Nieuwe beroepen komen op en mensen die al lang in een bedrijf werken, zullen vaker moeten worden bij- of omgeschoold. Voor de een is dat vanzelfsprekend, voor de andere persoon is dat lastig. De ChristenUnie ziet graag dat overheid, onderwijs en ondernemers samen optrekken om mensen aangehaakt te houden in deze ontwikkelingen. Er zijn positieve resultaten van mentorprojecten, JobHulpMaatjes, meester-gezel-constructies en coachingstrajecten, waarbij vrijwilligers werkzoekenden ondersteunen of waarbij ondernemers als een mentor startende ZZP'ers op weg helpen.

Voor mensen met een beperking moet het vanzelfsprekend zijn dat ook zij de mogelijkheid krijgen om hun talenten in te zetten, of dat nou betaald, of via vrijwilligerswerk is. De gemeente geeft hier zelf het goede voorbeeld in, en maakt bedrijven enthousiast hiervoor, ook door ze te ontzorgen. Mensen met een beperking verdienen aandacht en begeleiding op de werkvloer door een coach of een collega die kennis heeft van de problemen die ze dagelijks ervaren. Het is belangrijk dat UWV en gemeenten deze ondersteuning inkopen/aanbieden. Daarbij zijn we alert op misbruik van 'gratis werk' (zoals werkervaringsplaatsen) dat ten koste gaat van reguliere arbeidsplaatsen. Re-integratietrajecten die de kansen op betaald werk aantoonbaar verhogen moeten juist worden gestimuleerd. De gemeente Zwartewaterland zoekt betrouwbare en 'vaste' partners zodat we duurzame plaatsingen realiseren. De ChristenUnie waardeert het als ondernemers en bedrijven die aantoonbaar succesvolle (re)integratie-trajecten en leerwerktrajecten bieden en zo hun maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen.

De ChristenUnie vindt het belangrijk te benadrukken dat mensen meer zijn dan alleen hun verdienvermogen. Vrijwilligerswerk of op een andere manier participeren in de samenleving kan, zeker voor het welbevinden van iemand, heel waardevol zijn. Ook voor de maatschappij. Met de Participatiewet is de rol van het SW-bedrijf (Sociale Werkplaats) veranderd. Dit vraagt om zorgvuldigheid omdat de expertise niet verloren mag gaan. Tegelijk is de gemeente Zwartewaterland verplicht beschut werk te bieden. De ChristenUnie is voor een coöperatieve samenwerking tussen Sociale Werkplaats en werkgevers.

- + De gemeente stimuleert het bedrijfsleven om zich samen met het (beroeps)onderwijs actief in te zetten voor een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt op zowel de korte en middellange termijn.
- + De gemeente Zwartewaterland stimuleert vestigingsbeleid voor bedrijven waarvan de werkgelegenheid aansluit bij de plaatselijke behoefte/scholing.
- + De gemeente neemt, in samenwerking met bedrijfsleven, verantwoordelijkheid voor voldoende participatiebanen. In Zwartewaterland zetten wij in op het maken werkervaringsplekken en participatiebanen.
- + De gemeente zet in op meerjarige projecten en programma's van vrijwilligers waarbij kwetsbare doelgroepen meerjarig worden ingezet in het bedrijfsleven en/of maatschappelijk organisaties.
- + De gemeente zoekt in samenwerking met het bedrijfsleven naar kwalitatief goede en voldoende beschutte werkplekken en naar begeleiding vanuit de samenleving via vrijwilligers.
- + De gemeente zet zich extra in om mensen met psychische klachten aan het (vrijwilligers-)werk te krijgen.
- + In Zwartewaterland komt er maximale ruimte voor alternatieve re-integratietrajecten, en vormen van regelarme bijstand. De gemeente zorgt ervoor dat er een goed vindbare plek is

waar jongeren, werkzoekenden, mensen met een beperking, nieuwkomers en werkgevers tot een optimale match kunnen komen.

Nieuwkomers en arbeidsmigranten

Voor nieuwkomers is het voor een goede integratie van belang dat zij snel aan de slag kunnen. Ook voor hen geldt: hoe eerder, hoe beter.

- + Statushouders wordt maatwerk geboden om een opleiding te volgen, een leerwerktraject te doen of stage te lopen. Binnen de nieuwe inburgeringswet zijn hiervoor voldoende mogelijkheden.
- + De gemeente Zwartewaterland zorgt dat er een goede verbinding is tussen de nieuwe inburgeringswet en de ondersteuning bij en bemiddeling naar werk.

Ook in onze gemeente werken en wonen arbeidsmigranten. Zij zijn voor onze lokale economie belangrijk maar vormen een kwetsbare doelgroep. Regelmatig hebben zij te maken met uitbuiting, mensenhandel, slechte woonomstandigheden en door de taalbarrière is het moeilijk deel uit te maken van onze Zwartewaterland-se samenleving. De ChristenUnie is voorstander van lokaal beleid dat bijdraagt aan integratie en dat het risico op uitbuiting, dakloosheid en overlast beperkt.

Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat arbeidsmigranten die langer dan vier maanden in Nederland verblijven, zich inschrijven in het BRP. Hiermee krijgen zij dezelfde rechten (zorg!) en plichten als elke Nederlander. In Zwartewaterland spreken we af dat de werkgevers en uitzendbureaus hun werknemers hierop wijzen.

- + De gemeente Zwartewaterland sluit een convenant met betrokken werkgevers en uitzendbureaus, waarin afspraken staan over inschrijving BRP, huisvesting, arbeidsomstandigheden en rechten en plichten van arbeidsmigranten.
- + In onze gemeentelijke wetgeving (APV) komen regels over o.a. de exploitatievergunning en andere regels (overlast, het aantal personen per woning, enz.) rond het huisvesten van arbeidsmigranten.
- + In Zwartewaterland controleert de gemeente regelmatig huisvesting en arbeidsomstandigheden van arbeidsmigranten. Ook om mensenhandel op het spoor te komen.

4.7 Kunst en cultuur

Waar staat de ChristenUnie voor?

Kunst, cultuur en creativiteit verrijken het leven en de samenleving. Wij mensen vormen het beeld van God als creatieve Schepper. Kunst kan confronteren, stilzetten, ontspannen, wakker schudden en verbinden. Kunst bepaalt ons ook bij de manier waarop wij als mensen het beeld zijn van God als creatieve Schepper.

In onze culturele instellingen werken professionals en amateurs samen aan het mooier maken van de Zwartewaterland-se samenleving. Kunst en cultuur zijn eerst en vooral van en voor de samenleving. De overheid vervult een belangrijke rol als subsidieverstrekker, opdrachtgever en hoeder van ons culturele klimaat en erfgoed.

Kunst is ook voor en van iedereen. Het is belangrijk dat er toegankelijk aanbod van kunst en cultuur is, met name voor jongeren. Door amateurkunsten te beoefenen, ontdekken en ontwikkelen zij hun creatieve talenten.

Cultuur dichtbij

De ChristenUnie is voor cultuur in de breedte; bereikbaar en betaalbaar voor iedereen. We koesteren onze eigen lokale geschiedenis.

- + Om onze cultuurhistorie via verhalen uit Zwartewaterland zichtbaar te maken voor haar inwoners en bezoekers, komt er een website waar deze verhalen gebundeld worden.
- + Cultuureducatie voor alle kinderen. Dichtbij en betaalbaar. Kinderen uit gezinnen in armoede kunnen (bijvoorbeeld met behulp van een minimapas, of via het Jeugd Cultuurfonds) korting krijgen of gratis deelnemen. Dit wordt ook meegenomen in subsidievoorwaarden voor culturele instellingen.
- + De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en culturele voorzieningen in Zwartewaterland.
- + We ondersteunen jaarlijks een aantal evenementen. Voor eenmalige activiteiten kan een beroep worden gedaan op het Fonds Eenmalige Culturele Activiteiten.

Bibliotheken en overige culturele accommodaties

Voor veel inwoners van Zwartewaterland is de bibliotheek de toegang tot boeken, informatie en bijvoorbeeld cursussen op het gebied van computer- en internetvaardigheden. Ook is de bibliotheek belangrijk als aanvulling op het leesonderwijs voor kinderen, laaggeletterden en nieuwkomers. Daarnaast ontwikkelt de bibliotheek zich ook tot ontmoetingsplan en is het een plek voor culturele uitingen.

- + Gebouwen worden zoveel mogelijk multifunctioneel benut; Om het gebruik te optimaliseren, maar ook om dwarsverbanden tussen (brede) scholen, verenigingen, kinderopvang, bibliotheken en muziekscholen, zorginstellingen, etc., te vinden en te versterken.
- + De ChristenUnie wil de exploitaties van culturele accommodaties in Zwartewaterland gunstig beïnvloeden door in te zetten op lagere energielasten. Dit door het verduurzamen van de gebouwen en lichtinstallaties. Bij nieuwe aanbestedingen/bouwplannen willen we dit nadrukkelijk betrekken en bij groot onderhoud hierover advies inwinnen.
- + We onderzoeken of het mogelijk is de abonnementsstarieven te verlagen.

Monumenten en (kerkelijk) erfgoed

Erfgoed en monumenten zijn beeldbepalende elementen in steden, dorpen en wijken. Het zijn bakens in een veranderende wereld en brengen herinneringen met zich mee. Goed onderhoud en beheer van erfgoed en monumenten vinden we belangrijk en we kijken daarbij ook naar nieuwe invullingen van oude gebouwen. Kerken zijn als religieus erfgoed beeldbepalend voor onze kernen. Voor veel Nederlanders dragen kerken herinneringen aan belangrijke momenten in het leven. Kerken bieden een plek voor erediensten en bezinning.

- + De ChristenUnie wil de identiteit van onze kernen versterken en zet daarom in op behoud van onze monumenten en erfgoed. Een onderzoek wordt uitgevoerd hoe dat het beste versterkt kan (via beleid, handhaving, subsidies of een afzonderlijk project).
- + We willen graag de cultuurhistorische waarde van onze gemeente nog verder uitvergroten door in te zetten op de geschiedenis van het Zwartewaterklooster, naast natuurlijk de middeleeuwse geschiedenis van Hasselt en Genemuiden en de ontwikkeling van Zwartsluis tijdens en na de 80-jarige oorlog.

Musea

Cultuur legt de verbinding tussen verleden, heden en toekomst. Het bewaren en beschermen van objecten, gebouwen, monumenten, documenten en gegevens uit de al dan niet lange

lokale/regionale geschiedenis vraagt zorgvuldigheid. Musea hebben een cultuurhistorisch belang. Enerzijds om te bewaren en te beheren, anderzijds om door te geven en te leren. Voor het financieel ondersteunen van onze musea en het archief zoekt de gemeente samenwerking in de regio en bij derde (particuliere) partijen.

4.8 Sport

Bij sporten staat plezier voorop. Daarom kiest de ChristenUnie voor een toegankelijke sportwereld waarin iedereen kan meedoen. We stimuleren de breedtesport in Zwartewaterland. Jong, oud, mindervalide, arm, getalenteerd of gewoon gezellig met elkaar; voor iedereen moet sport beschikbaar zijn. Het is mooi als mensen hun sporttalenten ontwikkelen en zelfs door kunnen groeien naar de topsport. Ook fungeert de topsport vaak als stimulerend voorbeeld. Toch moet de focus van de gemeente Zwartewaterland liggen op de breedtesport. Op sport voor iedereen, dichtbij en betaalbaar.

Waar staat de ChristenUnie voor?

Sport brengt mensen in beweging. Sport stimuleert lichaam en geest tot optimale prestaties en bevordert een gezonde en vitale samenleving. Daarom is het nodig om ook voor de toekomst voldoende sportfaciliteiten te hebben; van openbare beweegplekken tot sportparken en sportaccommodaties als sporthallen en zwembaden. De ChristenUnie zet zich in voor een toegankelijke sportwereld. Sport breng ook mensen samen. Sportverenigingen fungeren vaak als cement in de samenleving en verdienen steun, zeker nu deze door de coronacrisis grote klappen hebben gehad. Iedereen is welkom!

Het is goed voor kinderen dat ze leren dat bewegen leuk is, dat ze leren om doelen te stellen en samen te werken in een team. Daarom willen we dat sport toegankelijk is voor iedereen, in het bijzonder voor de jeugd, zonder fysieke drempels. Het is van groot belang dat alle kinderen kunnen sporten. Ook de kinderen uit een gezin met een kleinere portemonnee.

Sport dichtbij

Het stimuleren van minima, ouderen, mensen met een beperking en mensen die nog niet sporten om meer te gaan bewegen staat hoog in het vaandel bij de ChristenUnie. De ChristenUnie pleit voor open sportclubs met een sterke verbinding tussen het sociale en het gezondheidsdomein. Maar in de gemeente Zwartewaterland nodigen ook de verschillende fiets-, vaar-, wandel- en hardlooproutes en veilige 'ommetjes' uit tot bewegen en meedoen.

- + Bij het plannen en bouwen van nieuwe wijken en infrastructurele projecten wil de ChristenUnie dat er plaats komt voor zoveel mogelijk openbare beweegplekken en -routes in de openbare ruimte.
- + Een gezonde leefstijl met voldoende beweging draagt ook voor ouderen bij aan zelfredzaamheid en sociaal contact. Voor alle ouderen in onze gemeente ontwikkelt de gemeente laagdrempelige sport- en beweegprojecten.
- + We blijven onze sportcoaches inzetten.
- + In Zwartewaterland houden we ook bij speelvoorzieningen rekening met kinderen met een beperking.

Sportaccommodaties

Naast het zo beweeg-vriendelijk mogelijk inrichten van de openbare ruimte is het belangrijk dat de sportaccommodaties goed onderhouden, toegankelijk voor mensen met een beperking en veilig zijn. De gemeente staat in nauw contact met de sportverenigingen en heeft de behoefte aan voorzieningen goed in beeld en maakt op basis daarvan een (financiële) jaarplanning. Daarbij houdt

de gemeente rekening met een goede spreiding van sportvoorzieningen, zoals zwembaden en sportvelden, over onze gemeente. Het op peil houden van onze voorzieningen zal de komende periode onze aandacht vragen.

De ChristenUnie wil ook dat de gemeente het accommodatiebeleid afstemt met omliggende gemeenten met als doel elkaar en de sportdeelname te versterken.

- + In de afgelopen periode is er een mooi sportakkoord gesloten met de verenigingen. De gemeente werkt samen met verenigingen het sportakkoord verder uit waarin onder andere afspraken staan over een positieve sportcultuur, inclusiviteit, discriminatie en racisme, alcohol en drugs, toegankelijkheid en vrijwilligersbeleid.
- + Alle sportaccommodaties moeten toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Bij de renovatie/nieuwbouw van bijvoorbeeld de zwembaden kan dat goed opgepakt worden.
- + De gemeente Zwartewaterland ziet erop toe dat iedereen die er recht op heeft, het Jeugdsportfonds weet te vinden.
- + Alcohol en sport gaan niet samen. Het alcoholgebruik in sportkantines tijdens en aansluitend aan sportactiviteiten wordt ontmoedigd. De ChristenUnie pleit daarom voor een alcoholconvenant tussen de gemeente en sportverenigingen.
- + Bij nieuwe initiatieven moet er voldoende draagvlak zijn zodat continuïteit gewaarborgd is. Initiatiefnemers dienen voor een sluitende begroting te zorgen. Gemeente faciliteert en kan ondersteunen met bijv. Investeringskrediet.
- + We onderzoeken de mogelijkheid om de voetbalvelden van de kernen te verplaatsen om zo ruimte te maken voor inbreiding en woningbouw en tegelijkertijd met de verenigingen te investeren in onze voorzieningen.

4.9 Recreatie en toerisme in het Groene hart van de IJsseldelta

Ontspannen dichtbij huis. De coronacrisis heeft geleerd dat we hierin nog meer moeten investeren. Samen met recreatie- en toeristische ondernemers maakt de gemeente een plan met als doel het stimuleren en uitbreiden van recreatie in en rond Zwartewaterland.

- + Dit thema geven we vorm via de leefbaarheidsplannen voor de verschillende kernen. Deze plannen geven nu al mooie resultaten en willen wij de komende periode doorzetten.
- + Naast de ontsluiting van onze toeristische trekpleisters gaan we inzetten op een optimale ontsluiting van fiets- loop- (en kanoverbindingen), voor zowel recreatie als het woon-werk verkeer.
- + Inzet op gebiedspromotie samen met inwoners en lokale ondernemers.

Hoofdstuk 5 Overheid voor ons samen

Onze gemeente Zwartewaterland is een echte samenleving waar mensen elkaar zien en helpen, verbinding zoeken en over verschillen praten. Dat is het principe waarop onze democratische rechtstaat is gebouwd. We kunnen alleen vredig samenleven als we – ondanks alle verschillen – onze basiswaarden op handen én in onze harten dragen. Bij de ChristenUnie staat die samenleving centraal. Een samenleving die het werk is van inwoners en maatschappelijke verbanden samen.

De gemeente heeft vooral als taak de samenleving te versterken en staat daarom naast mensen. Om te wijzen op de eigen verantwoordelijkheid en om mee te denken, te stimuleren en te ondersteunen waar dat nodig is. De menselijk maat, dát past bij de ChristenUnie, dát past bij Zwartewaterland. In het leven van alledag in ons werk, in ons gezin en in de zorg van de gemeente voor de inwoners.

Dit vraagt om maatwerk: de een heeft die ondersteuning sneller nodig dan de ander. En voor mensen die het echt niet zelf of samen met anderen kunnen, biedt de overheid een vangnet. Inwoners moeten een beroep kunnen doen op de overheid als hun vrijheid, gezondheid, veiligheid of bestaanszekerheid in het geding is. Om die reden is het goed dat de overheid ook grenzen aangeeft, handhaaft, normeert en kadert. De gemeente neemt de verantwoordelijkheid van de maatschappelijke verbanden in Zwartewaterland niet over. Maar zij beschermt wel hun ruimte om hun verantwoordelijkheid te kunnen nemen en ondersteunt hen daarbij.

5.1 Vertrouwen

Wij zijn ervan overtuigd dat goed bestuur en sterk moreel en integer leiderschap de basis vormen voor een bloeiende samenleving. Net zo belangrijk is een samenleving die zich realiseert dat een overheid niet alles kan oplossen en zelf ook verantwoordelijkheid neemt.

De ChristenUnie zet in haar werk in de gemeenteraad in op luisteren en samenwerken. Het wel of niet deelnemen in een coalitie is daarbij niet doorslaggevend. Het innemen van standpunten in de raad wordt primair bepaald door de uitgangspunten van de partij, die o.a. zijn vastgelegd in dit verkiezingsprogramma. Als fractie willen we betrouwbaar en opbouwend bekend staan in Zwartewaterland. Vrede en recht vinden we niet alleen in woorden maar ook in onze houding en in ons handelen. De ChristenUnie wil zich daarin laten leiden door wat de Heer van mensen vraagt: Niet anders dan recht te doen, trouw te betrachten en nederig de weg te gaan van je God. (Micha 6:8)

De ChristenUnie wil bijdragen aan het bouwen aan vertrouwen door:

- + Open, herkenbaar en betrokken aanwezig te zijn in Zwartewaterland en in te zetten op goede relaties met inwoners.
- + Eerlijk te zijn en geen beloftes te doen die niet zijn na te komen.
- + Ervoor te zorgen dat politieke processen zoveel mogelijk in de openbaarheid plaatsvinden.
- + Te streven naar een coalitieakkoord met duidelijke afspraken maar met ook voldoende ruimte voor alle partijen om invloed op het beleid uit te oefenen.
- + De bereikbaarheid en dienstverlening van de gemeente hoge prioriteit te geven.
- + Het onderwerp eerlijkheid continu aandacht te geven door:
  - Raad en college beleggen elke twee jaar een bijeenkomst over integriteit, zodat dilemma's regelmatig besproken worden.
  - De burgemeester is hoeder van de integriteit en daarmee ook vertrouwenspersoon voor

raad en college. De burgemeester stelt een tweede vertrouwenspersoon aan, waarbij ervoor wordt gezorgd dat er altijd een man en een vrouw vertrouwenspersoon zijn.

5.2 Duurzame Ontwikkelingsdoelen

De Sustainable Development Goals (of Duurzame Ontwikkelingsdoelen) zijn 17 afgesproken wereldwijde doelen op het gebied van klimaat, armoede en onderwijs. De ChristenUnie wil dat onze gemeente deze SDG's integreert in al het beleid de komende periode. Wij vinden dit heel belangrijk omdat deze 17 duurzaamheidsdoelen dé wereldwijde duurzaamheidsagenda vormen maar ook sterk vervlochten zijn met de opgaven in Zwartewaterland. Ook onze gemeente is onmisbaar bij het behalen van de doelen! Deze doelen mogen handen en voeten krijgen in onze samenleving, want alleen zo kunnen we ook lokaal ons verantwoordelijkheden voor heel de schepping.

5.3 De gemeente, dat zijn we samen

De ChristenUnie wil dat inwoners in Zwartewaterland zoveel mogelijk zelf verantwoordelijkheid nemen voor het eigen handelen en - samen met anderen en de overheid - de zorg voor de samenleving oppakken. Samen zoeken hoe we de kracht van de samenleving kunnen aanspreken om te werken aan gerechtigheid. De kracht van de sociale media is groot en kan negatief, maar ook positief worden ingezet. Uiteraard willen wij dat de gemeente en de inwoners de sociale media zo inzetten dat verbinding wordt gezocht en gemaakt, initiatieven en voorstellen worden verrijkt en dat negatieve ontwikkelingen een halt wordt toegezegd.

De gemeente moet op haar beurt dan wel open staan voor initiatieven van inwoners, maar ook voor initiatieven van instellingen, verenigingen, bedrijven en kerken. Vooral als die het algemeen belang op het oog hebben. Hierbij past een overheid die meedenkt, participeert, drempels verlaagt en faciliteert. De ChristenUnie stimuleert dat inwoners zichzelf organiseren in bijv. coöperaties en daarmee verantwoordelijkheden op zich nemen op het gebied van duurzaamheid, zorg, lokale economie of wijkbeheer. Meer verantwoordelijkheid van inwoners vraagt om minder regels van de gemeente, om minder administratieve lasten en bureaucratie. Kortom, om een college en raad die durven los te laten.

De ChristenUnie wil inzetten op het meedenken van inwoners, via platforms en andere organisaties voorafgaande aan beleidsvorming in de raad. Inwonersinitiatieven willen we ruimhartig verwelkomen en inwonerparticipatie stimuleren wij omdat we ervan overtuigd zijn dat het goed is gebruik te maken van de kennis en ervaring van onze inwoners. Wel letten we erop dat de gemeenteraad vanaf het begin heel duidelijk is over het samenspel en de ruimte die er is voor participatie. Dat steekt nauw. Aan de ene kant niet pas het gesprek aangaan als keuzes al gemaakt zijn maar ook geen ongecontroleerde inwonerparticipatie. Dat vraagt om duidelijke financiële en technische kaders.

- ⊕ In Zwartewaterland blijven we, vanuit vertrouwen, actief werk maken van 'right to challenge' (uitdaagrecht). Het recht om als bewoners de gemeente uit te dagen en aan te geven dat je, bijvoorbeeld als wijk of coöperatie een voorziening zelf in stand wilt en kunt houden.
- ⊕ Vroegtijdig blijven wij open en eerlijk inwoners betrekken bij beleidskeuzes en/of grote ontwikkelingen.
- ⊕ Wij maken heldere procesafspraken bij burgerparticipatie.

Inwonerpeilingen, experimenten met nieuwe vormen van vertegenwoordiging en andere manieren om inwoners te betrekken bij de besluitvorming kunnen aanvullend zijn op het mandaat dat via de verkiezingen door de inwoners is gegeven en vergen een zorgvuldige voorbereiding. Juist bij

belangentegenstellingen is het de gemeenteraad, die als hoeder van het algemeen belang, knopen doorhakt. Het lokaal bestuur blijft eindverantwoordelijk.

Betrekken van jongeren

Democratie is geen statisch begrip, maar een werkwoord. Daarom wil de ChristenUnie zich inzetten om inwoners en dus ook de jongeren in Zwartewaterland te betrekken bij de lokale democratie. Wij vinden dat nodig omdat door samen te praten over de uitdagingen in onze gemeente, we met elkaar tot gedragen oplossingen kunnen komen.

- + In Zwartewaterland wil de ChristenUnie zich inzetten om de inspraak van jongeren te verbeteren. De beslissingen die wij nu nemen, gaan over hun toekomst.
- + De burgemeester van onze gemeente zal de 18-jarigen bij verkiezingen via een brief persoonlijk uitnodigen om voor de eerste keer hun stem uit te brengen.
- + Jongeren in Zwartewaterland worden specifiek bij de 4-5 mei festiviteiten betrokken en ervoor uitgenodigd.
- + Zwartewaterland zorgt er voor dat alle leerlingen uit de groepen 6-8 van de basisscholen uit de gemeente zicht krijgen op wat de gemeenteraad doet, bijvoorbeeld door het organiseren van gastlessen over/vanuit de gemeentepolitiek. Dit nemen wij op in het cultuureducatieprogramma.
- + Zwartewaterland beschikt over een jongerenraad in 2024.

Lokale Media

Onafhankelijke lokale en regionale media zijn cruciaal voor de lokale nieuwsvoorziening en de lokale democratie. Ze informeren inwoners, houden bestuurders scherp en agenderen maatschappelijke kwesties. We zijn daarom blij met de inzet van ZwartewaterFM en de lokale media.

Discriminatie en racisme

Ook de lokale overheid heeft de roeping om recht te doen. Elke inwoner van Zwartewaterland heeft recht op een rechtvaardige behandeling, onafhankelijk van gender, afkomst, handicap of andere status. Discriminatie en racisme doen afbreuk aan die gelijkwaardigheid en vrijheid. Het bestrijden ervan kan niet door de politiek of de gemeente alleen. De hele samenleving speelt een rol.

- + Van etnisch profileren mag in Zwartewaterland geen sprake zijn.
- + De gemeente besteedt structureel aandacht aan racisme en discriminatie, in ieder geval door als lokale overheid met de samenleving in gesprek te gaan. Specifiek moet hierbij aandacht zijn voor jongeren.
- + Medewerkers binnen de gemeentelijke organisatie moeten over voldoende kennis en vaardigheden op het gebied van onbewuste vooroordelen, discriminatie, antisemitisme en racisme beschikken. Daarom volgen zij een training die bijdraagt aan intercultureel vakmanschap.

Digitalisering

Ontmoeting tussen inwoners en overheid vindt op veel verschillende manieren plaats. Dat kan fysiek, maar Nederland digitaliseert snel. Door de coronacrisis is dit proces zeker met vijf jaar versneld. Ook zien we dat traditionele vraagstukken op gebied van veiligheid, gezondheid, zorg, en in de fysieke leefomgeving steeds meer ondersteund worden door digitale middelen zoals camera's, digitale platforms, zelfhulp op afstand, en data-analyse.

In onze gemeente telt ieder mee, en daarom wil de ChristenUnie dat onze dienstverlening en gemeentelijke projecten aansluiten bij iedere inwoner. Toch dreigen er mensen digitaal de aansluiting

te missen en wordt kans-ongelijkheid vergroot. Inwoners moeten daarom geholpen worden om digitaal vaardig te zijn. In deze digitale ontwikkeling moet onze gemeente het risico van verkeerd gebruik minimaliseren. Dit vraagt om een sterke aanpak die zorgt voor de beveiliging van onze gegevens, de aanpak van digitale criminaliteit, en de borging van onze privacy. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat we erop kunnen vertrouwen dat onze gegevens in goede handen zijn.

- ⊕ Bij ontwikkelingen van deze technologieën staat niet alleen het welzijn van de individuele burger maar ook de bloei van de samenleving als geheel centraal.
- ⊕ De ChristenUnie wil in Zwartewaterland een digitale aanpak, aansluitend bij de landelijke Smart City aanpak, waarin inwoners, bedrijven, scholen, maatschappelijke instellingen en de gemeente samen de onze samenleving sterker maken, technologische innovaties implementeren, en deze toegankelijk maken voor elke inwoner.

Privacy

Voor een goede vervulling van de wettelijke taken en verplichtingen heeft de gemeente de beschikking over veel gevoelige persoonsgegevens. Het koppelen van gegevens is nodig om snel de juiste zorg te kunnen leveren. Onduidelijke privacyregels leiden ertoe dat zorgverleners de veilige kant kiezen en daarmee goede hulpverlening in de weg staan. Voor het vertrouwen in de overheid is het tegelijk van het grootste belang dat zorgvuldig met deze gegevens wordt omgegaan. Inwoners hebben daar recht op, ze moeten daarom goed geïnformeerd zijn over wat er met hun gegevens gebeurt. Alle medewerkers van onze gemeente weten hoe ze met persoonsgegevens om moeten gaan. In de afgelopen periode is onze gemeente daarom toegetreden tot het ONS, zodat de benodigde kennis en techniek ook beschikbaar is. Bovendien is daardoor de organisatie minder kwetsbaar. Niet de angst voor boetes, maar een intrinsieke motivatie om zorgvuldig om te gaan met persoonsgegevens moet de basis vormen voor het voldoen aan privacywetgeving.

Communicatie

Voor veel mensen wordt de samenleving complex. Veel ouderen, allochtonen en laaggeletterden vinden het vaak ingewikkeld om op tijd de juiste informatie te vinden of om bij de overheid aan te kloppen voor hulp. De ChristenUnie wil dat de gemeente Zwartewaterland haar regels zo simpel mogelijk houdt.

- ⊕ De gemeente communiceert zo duidelijk en eenvoudig mogelijk met inwoners. Hiervoor wil de ChristenUnie een zogenaamd 'versimpelteam' inzetten.
- ⊕ De gemeente gebruikt bij schriftelijke communicatie met inwoners eenvoudig Nederlands. (taalniveau B1).
- ⊕ De ChristenUnie wil dat berichten over aanvragen en besluiten, zoals vergunningen, (bestemmings)plannen en lokale regelgeving niet alleen digitaal zijn in te zien maar ook in de lokale papieren media blijven verschijnen.
- ⊕ In Zwartewaterland kunnen inwoners, naast de digitale weg, altijd bij een fysiek loket met hun vragen bij de gemeente terecht.

Onze kernen als lokale gemeenschap

De ChristenUnie waardeert onze kernen als lokale gemeenschap en hecht aan het eigene en de vitaliteit van de lokale gemeenschap. De gemeente moet alle mogelijkheden benutten om bewoners te betrekken bij zaken die hen raken. Dat betekent dat er maatwerk mogelijk moet zijn voor Genemuiden, Hasselt en Zwartsluis en voor de kleinere kernen in ons buitengebied als Kamperzeedijk, Mastenbroek en Genne.

- ⊕ Wij willen ruimte geven aan inwoners die verantwoordelijkheden op zich nemen (bijv. in coöperaties) op het gebied van duurzaamheid, energie, zorg, lokale economie of wijkbeheer.
- ⊕ Indiëners van burgerinitiatieven worden niet van het kastje naar de muur gestuurd. We blijven daarom met kerncoördinatoren werken.
- ⊕ Meer vertrouwen, minder regels: Elk jaar komt het college met voorstellen voor regels die geschrapt, vereenvoudigd of samengevoegd kunnen worden.
- ⊕ Wijken krijgen meer eigen mogelijkheden om keuzes te maken die passen bij de wijk en zo mogelijk ook eigen budgetten.

Gemeentelijke herindeling en samenwerking

De gemeente Zwartewaterland heeft de afgelopen periodes laten zien dat ze mee kan veranderen en kan samenwerken in de Regio. De ChristenUnie heeft daarom vertrouwen dat Zwartewaterland nog jaren zelfstandig kan blijven. Sterker nog: onze samenleving is zo hecht dat zelfstandigheid zelfs wenselijk is.

Uitgangspunt voor de ChristenUnie is dat de kwaliteit van de gemeentelijke organisatie (ook wel bestuurskracht genoemd) voldoende moet zijn en blijven. Als deze bestuurskracht tekortschiet, is de gemeenteraad de eerstverantwoordelijke om te gaan zoeken naar versterking van deze bestuurskracht door samenwerking. Wij schrikken daar niet voor terug en maken daar ook als raadsfractie tijd voor vrij.

De ChristenUnie wil minder bestuurlijke drukte. Bestuurlijke samenwerkingsverbanden zoals gemeenschappelijke regelingen (WGR) vragen een actieve en kritische houding. Extra belangrijk nu er steeds meer samenwerkingsverbanden ontstaan waarvoor er helemaal geen vastgestelde regels zijn, zoals de Regio Zwolle en RES West-Overijssel.

Ook is belangrijk dat de raad van Zwartewaterland zicht en controle houdt op besluiten die een WGR of een ander samenwerkingsverband neemt.

- ⊕ Keuzes voor schaalvergroting (samenwerking met andere gemeenten in allerlei gradaties) worden gemaakt op basis van inhoud, kwaliteit, draagvlak, herkenbaarheid en meerwaarde voor de regionale kracht/uitstraling.
- ⊕ De ChristenUnie steunt (het wettelijk mogelijk maken van) initiatieven die kaderstelling en controle rondom samenwerkingsverbanden versterken.
- ⊕ De raad maakt afspraken over hoe WGR-en en andere samenwerkingsverbanden vanuit de raad worden gevoed en gecontroleerd.

5.4 Financiën

Van de gemeente verwachten wij dat zij een betrouwbare, goede rentmeester is van de beschikbare middelen. Het gaat om gemeenschapsgelden, die hetzij via de afdracht van de Rijksoverheid, hetzij via de gemeentelijke belastingen zoals de Onroerende Zaak Belasting (ozb), door onze inwoners zijn opgebracht.

In de afgelopen jaren is het takenpakket van alle gemeenten flink uitgebreid. Hierbij zijn de financiële risico's toegenomen. De beleidsvrijheid is beperkt en door bezuinigingen van de Rijksoverheid op de uitkering uit het Gemeentefonds ligt er een grote druk op het financieel beleid. Gelukkig is het ons gelukt om de afgelopen collegeperiodes vanaf 2014 een goed evenwicht te vinden en staan we er minder slecht voor dan menig andere gemeenten. We hebben in de openbare ruimte zelfs goede investeringen kunnen doen. Tegelijkertijd blijft het nodig om scherp te zijn. De ChristenUnie dringt aan op efficiënt financieel beleid en het goed in beeld hebben en beheersen van risico's om

toekomstige generaties niet op te zadelen met de gevolgen van slecht (financieel) beleid van hun voorgangers.

Publieke middelen zijn per definitie schaars; er zijn altijd meer wensen dan er geld beschikbaar is. De gemeenteraad moet zorgvuldig de verschillende wensen, noden en belangen kunnen afwegen. Als in de komende periode bezuinigingen nodig zijn, zal de ChristenUnie de posten die te maken hebben met de nood van individuele inwoners, zorg, veiligheid, beheer en onderhoud van bestaande voorzieningen zo veel mogelijk ontzien. Uiteraard moet er voor mensen met weinig financiële draagkracht, maatwerk mogelijk zijn en blijven.

- + Wij dringen er zo nodig via de VNG of anderszins bij de Rijksoverheid op aan om gemeenten een passende vergoeding te geven voor de taken die moeten worden uitgevoerd.
- + De gemeente heeft als doelstelling dat duurzaam en circulair wordt ingekocht. Keuzes en resultaten zijn meetbaar.
- + Misbruik van voorzieningen moet worden voorkomen en als dit wel gebeurt is een actieve aanpak nodig. Tegelijk verlangen we van onze gemeente dat deze naast mensen staat en maatwerk levert.
- + Spaarzaamheid en een behoudende financiële koers zijn leidend, dus geen risicovolle investeringen.
- + Bij gezond financieel beleid horen voldoende reserves om calamiteiten te kunnen opvangen. Structurele uitgaven moeten met structurele middelen begroot te worden en dus niet met incidentele meevallers.
- + Zorg voor elkaar en zeker voor onze kwetsbare medemensen staat voorop bij het maken van financiële en beleidsmatige afwegingen.
- + De lokale belastingdruk stijgt in principe niet meer dan de inflatiecorrectie.
- + De dienstverlening van de gemeente (heffingen en leges) is zoveel mogelijk kostendekkend.
- + Bij problemen die de gemeentegrenzen overstijgen zoeken wij naar samenwerking en solidariteit binnen de regio om zo mogelijk tot financiële afspraken te komen of een gezamenlijke lobby te organiseren.